Nagyvárad, 1895. I. évfolyam 247. szám. Vasárnap, október 20.

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik mindennap, a hétfői és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: **Apácza-utca 3. sz.**

A lap szellemi részére vonatkozó közlemények a szerkesztőség czimére kérjük beküldetni.

Egy hasábos petitsor 5 kr. Hirdetés-bélyeg 30 kr.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézhetők.

LAPTULAJDONOS:
A SZENT LÁSZLÓ-NYOMDA-RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

FELELŐS SZERKESZTŐ.
DR. PERSZ ADOLF.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre . 6 frt — kr.
Félévre . . 3 » — »
Negyedévre . 1 » 50 »
Egy hónapra — » 60 »

Helyben házhoz hordva:
Egész évre . 8 frt — kr.
Félévre . . 4 » — »
Negyedévre . 2 frt — kr.
Egy hónapra — » 80 »

Vidékre postán szállitva:
Egész évre 10 frt — kr.
Félévre . . 5 » — »
Negyedévre . 2 » 50 »
Egy hónapra 1 » — »

Egyes szám ára 4 kr

A negyedik tárgyalás előtt.

(—a.) Egy esztendő alatt negyedszer kerül holnap a még hátralékos egyházpolitikai javaslat a főrendiház plénuma elé. Nemcsak nálunk, hanem Angolországban is ritka dolog, hogy a törvényhozás két háza között ugyanazon javaslat tárgyában négy jegyzék váltás történjék — eredmény nélkül. Pedig daczára minden pair-schubnak, daczára a kormány minden erőlködésének és daczára a kormány hihetetlen elv-cserélgetésének előre láthatólag lesz még ötödik tárgyalás is, — vagy egy komikus bukás.

Maga az a körülmény, hogy négyszeri jegyzékváltás, öt-hat közvetitő inditvány, zászlós urak és új főrendek kinevezése, erőszak, elvcserélgetés, szavazatok eltévesztése, kétes becsü elnöki szavazat, a magyar joggal ellenkező »conclusum diaetale« és sok más egyéb furfang sem volt képes mindez ideig sem keresztül erőszakolni ezt a javaslatot, maga ez a körülmény mindennél világosabban bizonyitja, hogy nem kell az az országnak.

Két dolog az, ami miatt ezt az elkeseredett csatát vívja egymással a törvényhozás két háza, vagy igazabban a páholy és a kereszténység.

Felekezetnélküliség és a zsidó vallásra való áttérés szabadsága, — e kettő körül forog még mindig a vita.

Nem azért vívják ezt a szóharczot, amiért a keresztények vérüket ontották a máglyán, a czirkusz porondján és a csatamezőn, nem azért, hogy mindenki szabadon gyakorolhassa vallását, — hanem azért, hogy *szabad legyen a lelkes teremtménynek barmok módjára, vallás nélkül is élni.*

Sötét korszakai az emberi müvelődés történelmének miért akartok ismét visszatérni?

Ezredévek rémes küzdelmei után az Isten Fiának megtestesülése, tanitása és kereszthalála lehetővé tette azt, hogy az ember emberhez méltóan élhessen. És ismét százados, néhol ezredéves harczokra volt szükség, hogy megszabaduljon a pogányság fertelmeitől, állatias szokásaitól Európa földje.

A sötétség országaiban, Ázsia és Afrika sivatagjain azonban még mindig a bálvány-imádás és pogányság divik annak minden átkával és minden gyalázatosságával. És most a vén Európának egyik müvelt országa kiakarja törülni alkotmányából a vallást és vissza akarja sülyeszteni népét a vallástalanság sötét borzalmaiba.

Jaj a népnek, mely eltaszitja magától az áldás és vigasz kútfejét, a vallást! A franczia forradalom rémes korszaka rettentő példát állitott minden nép elé!

Hány ember van Magyarországon, aki magát vallástalannak vallja? Érdemes-e ezért a néhány eltévedt szerencsétlen embertársunk kedveért veszélynek tenni a nép hitét?! Annak a szegény népnek ma már nincs egyebe, mint hite. Tépjétek ki azt szivéből és nem lesz többé elég erős sem a szurony, sem a törvény, hogy távol tartsa tőlünk az anarchia ijesztő rémét.

Másik elv, amelynek törvénybe igtatását eddig állhatatosan megakadályozta a hitéhez hű főrendi ellenzék, a zsidó vallásra való áttérés szabadsága. Ez sem a haladás elve, hanem határozott visszaesés.

Nem egyéb ez mint nyilt megtagadása a kereszténységnek, rút hálátlanság a Megváltó iránt. A talmud szerint a zsidón kivül a többi nem ember, hanem csak gojim.

A haladás szelleme ez?

Van-e szükség reá? A hivatalos lap tegnapi száma közölte a legujabb szentesitett törvényt, a reczepcziót. Ezzel a zsidó vallás a bevett vallások sorába került. A magyar nemzet nagylelkü volt irántuk. Még csak azt sem kivánta tőlük, amit eddig minden vallástól megkövetelt mielőtt befogadta volna őket, hogy mutassák fel vallásuk tanitását. Vallásuk gyakorlata teljesen szabad. Ünnepeiket a törvény elismeri, őket dolgozni vagy irni e napokon nem kényszeriti, — mig a kersztény hivatalnokoknak vasárnap is ott kell görnyedni az irodák piszkos asztalai és poros aktái mellett. Meg van engedve — sajnos! — immár az is, hogy keresztényekkel házasságra lépjenek.

Kivánhatnak-e és kivánnak-e ennél többet? Csak nehány napja még, hogy a fővárosbaa összegyült rabbik kijelentették, hogy a zsidó és keresztény közötti házasságot nem áldják meg, hogy az ilyen zsidó vét vallása ellen. És ennek daczára ez a szörny-javaslat nemcsak a zsidó vallásra való áttérést akarja szabaddá tenni, hanem *kiakarja szolgáltatni nekik a keresztény szülöktől származott s már megkeresztelt 7 éven alul levő gyermekeket is!*

Ha egy ev. ref. vallásu ember zsidó nőt vesz el és később kath. vallásra tér, a gyermeket nem viheti magával, — de ha zsidó lesz — igen. Ennyire jutottunk. Gyönyörüséges haladás!

Még egyet. Hisszük, hogy a főrendiház eddigi többsége következetes lesz önmagához és ezuttal sem fogja engedni, hogy ezt a két elvet törvénykönyvünkbe igtassák. De ha mégis többséget nyerne ez a silány javaslat, ajánlunk egy módositást. Annyi módositást tettek már úgy is e javaslaton, hogy alig maradt meg valami az eredeti Csáky-féle tervezetből.

A felekezetnélküliség törvénybe igtatásával letörik a már is görbén álló kereszt az ország koronájáról. Ezzel u. i. kimondja az állam, hogy előtte közömbös minden vallás, sőt vallás — vagy vallástalanság az is egyre megy előtte. Mi jogon tartja akkor továbbra is kezében a kath. jellegü alapitványokat, birtokokat, iskolákat, főpásztori és kanonoki kinevezéseket? Az a vallásügyi miniszter zsidó vagy pogány is lehet.

Tessék levonni belőle a következményeket. Tessék törvénybe igtatni azt is, hogy a felekezetnélküliségről szóló javas-

Lapunk mai száma 12 oldal.

lat csak akkor fog törvényerőre emelkedni és életbe lépni, — *ha meg lesz a katholikus autonomia.*

Ez a legkevesebb, amit a katholikusok jogosan megkivánhatnak, sőt követelhetnek.

Ki lesz az áldozat?

Bánffy és a bán között a kanapéproczesszus az ünnepségek alatt egész nyiltan kitört. Mikor második nap a király kiséretéről volt szó, Khuen-Héderváry azzal érvelt, hogy neki magyarázatokat kell adni Ő felségének, amiket Bánffy, a ki a viszonyokkal nem ismerős, nem adhat meg.

— Én pedig a bán után nem mehetek, szólott Bánffy.

— Igaza van! volt a felség válasza.

Igy történt aztán, hogy Bánffy egyáltalán nem is kisérte a királyt.

A viszálykodás a két államférfiu között különben nem uj keletü.

Bánffynak egyáltalán nem tetszett, hogy Khuen-Héderváry annyira emancipálta magát a magyar kormánytól. Már Tisza és Wekerle alatt Khuen egészen saját szakálára csinálta a horvát politikát. Igaz, hogy Tisza és Wekerle is a legkevesebbet törődött a horvát dolgokkal. Voltak kérdések, a melyekben Khuen-Héderváry három év alatt még csak választ sem adott a magyar kormánynak. Bánffy, a kinek a Horvát bán politikai szereplése érthető okokból egyébként sem rokonszenves, minden alkalmat fölhasznált, hogy nem tetszését a bánnak nyiltan is kifejezze. Zágrábban erős szemrehányásokat is tett a bánnak.

Khuen-Héderváry azonban éppen nem óhajtotta, hogy ez az ellenszenves alkalom Bánffynak előnyére és neki hátrányára szolgáljon, a sajnálatos esemény óta tehát minden akcziót közösen akar megtenni Bánffyval, hogy az a felelősség alól ki ne bujhasson és őt áldozatul oda ne dobhassa.

Naponként háromszor küld hosszas kimeritő távirati jelentéseket Bánffynak, a kivel most a legcsekélyebb részleteket is közli.

Khuen-Héderváry általában a legnagyobb szigort igéri kifejteni.

Kétségtelennek látszik, hogy a két államférfiunak egymás mellett müködése ki van zárva, de csak a későbbi fejlemények fogják eldönteni, hogy kettőjök közül melyik vagy pedig mindkettő lesz-e a zágrábi események áldozata.

A képviselőház munkarendje.

A képviselőház legközelebbi munkarendje a következő lesz:

Kedden déli tizenkét órakor ismét egybeül a Ház, hogy meghatározza jövő üléseinek napirendjét. A jövő hét folyamán tárgyalás alá fogja venni a budapesti büntető törvényszék felállitásáról szóló törvényjavaslat s esetleg néhány viczinális vasuti előterjesztést.

Követni fogja ezeknek az elintézését a vallás szabad gyakorlásáról szóló törvényjavaslat ujabb tárgyalása. A főrendiház bizottsága ugyanis nemcsak a törvényjavaslatnak a képviselőház által fenntartott szövegezésén tett egy módositást, hanem beigtatta a javaslatba a felekezeten kivül állók gyermekeinek vallási nevelését illető rendelkezéseket is. Ennélfogva akár eredeti álláspontjához ragaszkodik a főrendiház. akár bizottságának javaslatait teszi magáévá, a törvényjavaslatnak mindenképp még egyszer tárgyalás alá kell jönnie a képviselőházban.

Ha tulesett ezen a tárgyaláson is, november hetedike-nyolczadika táján meg fogja kezdhetni a Ház a költségvetési vitát, mivelhogy pénzügyi bizottságának a budgetre vonatkozó jelentése minden valószinüség szerint egy hét mulva a képviselők kezei közt lesz. A bizottság feltünően sima tárgyalásaiból a kormányhoz közel álló körökben azt a következtetést vonják le, hogy a karácsonyi ünnepekig nemcsak a képviselőházban, de a főrendeknél is be lesz fejezhető a budget-vita s hogy ennélfogva a milléniumi évnek az állami háztartását nem fogják indemnitással kezdeni.

Arra az esetre, ha a Ház költségvetési tanácskozásainak első stádiuma nem igazolná ezt a föltevést, december elején törvényjavaslatot fog a kormány benyujtani két hónapra terjedő indemnitásnak engedélyezése tárgyában.

Idők jele!

Bizonyára annak lehet nevezni a tegnapi »*Pesti Napló*« vezérczikkének befejező részét, melyet minden kommentár nélkül adunk:

A Horvátországban mutatkozott szomoru tünetek a Szent-István birodalma egységének dekompozicziójára vallanak. Ennek a dekompozicziónak véget kell valahára vetni. Véget kell vetni, ha lehet, a Bánffy-kabinettel, *ha kell, nélküle és ellene is!*

Katholikus mozgalmak.

Katholikus körök.

A „Budapesti Katholikus Kör“ házépitési bizottsága legutóbb ülést tartott és konstatálta, hogy a szükséges 300.000 forint alá van irva, ennél fogva a nagy országos katholikus társas életi ház felépitéséhez hozzá lehet fogni.

*

Veszprémben a kath. kör és a kath. legényegyesület belső helyiségei folyó október hó 27-én fognak ünnepélyesen megnyittatni.

A megnyitó ünnepély sorrendje :

1. D. e. 9 órakor a kath. kör és a kath. legényegylet saját helyiségeikben diszközgyülést tartanak.

2. Disz-közgyülés után ünnepélyes felvonulás a székesegyházba, ahol a megyés püspök 1/2 11 órakor ünnepélyes »Veni Sancte«-t fog tartani.

3. Mise után levonulás a kör helyiségeibe ; a helyiségek egyházi megáldása a megyés püspök által.

4. A diszközgyülés folytatása és bezárása.

5. A közgyülés után az egyesület helyiségeinek megtekintése.

6. Egy órakor társas ebéd a kör belső helyiségeiben.

7. Este fél nyolcz órakor hangverseny.

8. Hangverseny után tánczvigalom.

*

Ipolyságon a kath. kör folyó hó 12-én kezdte meg működését. A megnyitó ünnepélyen a tagok igen szép számmal jelentek meg, kikhez Foltin János plébános lelkes beszédet intézett a kör rendeltetéséről és czéljairól. Az ülés után a tagok társasvacsorára gyültek össze.

*

Tárnokon folyó hó 13-án k. kör alakult. A mozgalom élén Fülöp István adminisztrátor áll, kit törekvésében lelkesen támogatnak a község hithü kath. polgárai. Az alapszabályok legközelebb terjesztetnek jóváhagyás végett az illetékes hatóság utján a belügyminiszterhez.

*

A vágbeszterczei kath. kör alapszabályait a m. kir. belügyminiszterium folyó évi 87,697. sz. alatt a bemutatási záradékkal ellátta.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Tóbiás.

— A »Tiszántúl« eredeti tárczája. —

Irta: **Valnicsek Béla.**

Arról tudtuk meg mindig, mikor telt el egy évnegyed, hogy beállitott ami Tóbiásunk tarisznyástúl, botostúl. Barát volt kérem szépen ő kegyelme, a közönséges fajtából! Azt akarom mondani, hogy amolyan csuhába bujtatott mesterember volt a kapuczinusoknál, akit ugy hivnak, hogy fráter. Az évnek minden negyede végén meglátogatta kis városkánkat és sorra vette a házakat. Eredményképen hol kukoriczát, hol meg malaczot kapott, ahogy jött. Volt hely, ahol pénzben fizették ki, vagy semmit sem adtak Tóbiásnak, jóllehet valamikor régen ő volt társai között a legügyesebb kollektor.

Déltájt persze mindenhol ettek, hát nem akarta ilyenkor is zavarni az embereket. Bejött a parochiánkra s ebédre marasztaltatta magát. Vagy negyed óráig a plébánosommal beszélgetett, mikor aztán az öreg már megunta Tóbiás verseit (szeretett verseket felmondani) átküldte hozzám. Azt mondta neki: menjen Tóbiás öcsém a káplán urhoz is, mielőtt ebédelnénk. Még utóbb megharagudnék, hogy nála nem is volt.

Dehogy haragudtam volna meg, de azért átjött.

Mély hangú dicsértessékkel köszöntött be, tarisznyáját meg kajmos botját ágyamra dobta, maga meg a pamlagomra telepedett. Úgylátszik, begyakorolta már a káplánoknál szokásos viziteket, egész otthonos volt. — Hanem aligha tarthatták szép szónál egyébbel, mivelhogy a kezeimet is összecsókolta, mikor szivarral meg jó konyakkal megkináltam. A szivarra rágyújtott, a konyakos flaskót pedig fejcsóválva szemlélgette. Ilyet ő még nem látott, pedig sokat látott életében. Aztán azok a betük. Tudott magyarul is, németül is, tótul is folyékonyan, hanem ezek a szavak a konyakos palaczkomon idegenek lehettek előtte. Hitetlenül rázta fejét s kezdte betüzni a fölirást: Bisguit Dubonché et Comp. cognac supérieur. Utána volt vagy három érem fölpingálva, melynek egyikén III. Napoleon ábrázatja diszelgett. Tóbiásunk tehát ilyeténképen fejtette meg az egész fölirást: Ez a tisztes ur, III. Napoleon, akit ő egyébiránt nem ismer, bizonyára lefordult a kompról a vizbe. Legalább az a »Comp« szóból ezt sejtette. S mindennek a hegyibe kisütötte, hogy a palaczkomban nem lehet egyéb, mint abból a vizből, a melyikbe említett úr belefult. Talán rokonom volt, hát emlékül tettem. Csak nagynehezen sikerült Tóbiásunkkal megértetnem, hogy bátran ihatik konyakomból, mert semmi köze a komphoz s hogy az a bizonyos érem is csak kiállitási érem, aminőt eleget láthatott. Végre engedett. A legnyomósabb argumentum Tóbiás szemeiben mindenesetre az volt, hogy ez a viz tulajdonképen sárga s hogy nem is olyan rosz. Amiről minden áron meg akart győződni s azért egy második, majd harmadik pohárkával lekergetett konyakomból. Utána megszpogatta a bajszát s elmondott egy verset.

Messze voltam ugyan névnapomtól, hanem azért névnapi gratulácziót mondott. Mivel pedig csupán István névre tudott kádencziákat, hát elkeresztelt engem is Istvánnak vagy igazabban Estvánnak. (Nagyon szerette az »E« betüt; vasárnap helyett vesárnapot mondott.) Én a lehető legkomolyabban végighallgattam, olykor bólintgattam is a fejemmel, hogy ugy van, hanem a végén már nem birtam ki; olyan hahotára fakadtam, hogy Tóbiás is elnevette magát, örült a szive, hogy olyan jó kedvbe hozott.

— De jó kedve van a káplán úrnak — szólt hozzám.

— Hogyne, Tóbiás. Pompás ez a vers, hol tanulta?

— A zárdában tanulta — válaszolt büszkén. — Rendesen harmadik személyben beszélt, magáról is meg az illetőhöz is, akivel szemben állt.

— Hát ő nem tud ilyet megtanulni? Ez a kérdés nekem szólt.

— Persze hogy nem, szóltam. Nehéz ám ilyet megtanulni; aztán idő is kell hozzá.

— Hát neki nincs ideje?

— Bizony nincs, egész nap elvagyok foglalva. No de tudja mit, Tóbiás, mi csak egy órakor eszünk, addig még jó félóránk van, beszéljen valamit. Az ilyen kollektorok sokat

Lapzsemle.

Budapest, 1985. okt. 19.

A »**Magyar Állam**« »A jegyzőkről» igy czikkezik: a magyar községi jegyzők legderekasabbjai október elsejétől sajnálatra méltók. A mire az eddigi anyakönyvvezetőknek sok évi tapasztalásra, sőt komoly tanulmányra volt szükségük, azt kötelesek a nép és községek e napszámosai egy pár nap alatt tudni.

A bürokrata modern állam amugy is mindent elront, ahová csak nyul s mindenhez roppant apparátusra van szüksége; mi lesz még akkor, ha még apparátus sincs s mégis modern intézményekkel szeretnének kérkedni kicsinyes állami intézőink?

A »**Hazánk**« »Háboru a börzén« czimmel a határidőüzletek megkötése végett inditott harczot tárgyalva azt irja: a tőzsdén folyó háborut élénk figyelemmel kisérjük és végződjék a küzdelem bármikép, mireánk már magában véve megnyugvás az, hogy törekvéseket látunk a börze kebelében, melyek a tőzsdének uj irányt hivatvák adni.

A »**Nemzeti Ujság**« »A zászló becsülete« alatt igy ir: megbotránkozással fordulunk el attól a kormánypárti taktikázástól, melynek a zágrábi merénylet alkalmából tanui vagyunk. A kormányt támogató lapok mesterségesen elleplezik azt a vérlázitó támadást, mely Zágrábban a magyar királyság zászlója ellen elkövetett. Nem az foglalkoztatja őket, hogy a magyar zászlónak megsértésével szemben a kormányt és a parlamentet minő kötelességek terhelik. Azon mesterkednek, hogy önző párt- és hatalmi érdekből ezen eset felhasználásával miként lehetne egyik vagy másik nekik nem tetsző embert hivatali állásából kiugrasztani.

A »**Pesti Napló**« »Horvát autonomia és magyar érdek« czim alatt irja, hogy a zágrábi kudarcznak volt egy jó oldala is. Szétfosztotta a tiz esztendő illuzióit s a magyar közvélemény előtt feltárta a kérlelhetetlen és kendőzetlen valóságot. Tudjuk ma már, hogy az a baj, amelyet megszüntnek véltünk, még egyre fennáll, s keresnünk kell és keresni fogjuk a hathatós orvoslás eszközeit, ha lehet a Bánffy-kabinettel, ha kell nélküle és ellene is.

A »**Budapesti Hirlap**« »A cenzus«-ról Tibád Antal az ő ismert kiváló szakértelmével irva és számadatokkal bizonyitva a mostani czenzus helytelen alkalmazását czikkét igy fejezi be: ha ezeknek előre bocsátása után rá mutatok arra is, hogy az erdélyi részek kiterjedése az egész ország területének közel ötödrészét, népessége pedig az ország összes népességének hatodrészét, választóinak száma ellenben az összes választóknak csak tizenegyedrészét teszi: — azt hiszem — teljes joggal ismételhetem, hogy a czenzus a régi Magyarországon és az erdélyi részekben nem egyforma s ennélfogva annak megfelelő szabályozása a politikai egyenlőség elengedhetlen követelményei közé tartozik.

A »**Magyarország**« »Királyi optativus« czim alatt azt irja: hogy a királyi nyilatkozatból hiányzik minden megtorlás és hiányzik minden elégtétel. És se az egyiket, se a másikat nem kapjuk meg azzal, ha néhány zágrábi suhanczot rendőri kihágás miatt egy pár napra elcsuknak. Amire szükségünk van, az nem egy pár rakonczátlan legényke megfenyitése, hanem kétséget nem türő demonstrálása annak, hogy a magyar birodalom zászlaja a szent korona egész területén feltétlen tiszteletet és meghódolást követel.

A »**Magyar Hirlap**« Ferencz Ferdinánd főherczegnek, a prezumtiv-trónörökösnek a 38-ik gyalog-dandár parancsnoki állásáról történt visszalépése alkalmából kiadott dandár-parancsot közli s ebből a főherczeg szomoru sorsát következteti.

Az »**Egyetértés**« »Az igazi elégtétel« czim alatt a zágrábi eseményeket tárgyalva czikkét igy végzi: arra van szükség, hogy ebben a fölfogásban egyesüljön a magyar nemzet közgondolkozása. Arra van szükség, hogy ily irányu politika érvényesitésére birja a magyar közszellem a magyar kormányt. A maga emberségéből, a maga bölcsességéből a mi kormányunk aligha kezdeményez ilyen politikát. Tehát kényszeriteni kell rá. A nemzeti becsület és a magyar állam érdeke követeli. Ha a kormánynak nincsen ehhez elég ereje és bátorsága: akkor a magyar közszellemnek legyen elég ereje ahhoz, hogy az ilyen gyámoltalan kormányt elűzze a hatalom polczáról.

Minden más elégtétel, a mit adhatnak és a mit kaphatunk, csak haszontalan, maradandó érték nélkül való formaság lehet.

A »**Nemzet**« »Örmény reformok« czim alatt a nagykövetek által a reformok iránt támasztott követeléseknek a porta részéről történt elfogadását, az örmény kérdés megoldásának tekinti.

A László-malom bünügyének végtárgyalása.

Okt. 19.

(Saját tudósitónktól.)

— *Harmadik nap.* —

Három napja már, hogy a kir. törvényszék büntető-osztálya a László-malom ügyével foglalkozik s még most sem hozott itéletet. A közönség valóságos lázban volt tegnap.

A délelőtti tárgyalást zsufolt terem hallgatta feszült figyelemmel, hallgatta a szakértői jelentések felolvasását s hallgatta a szakértők kihallgatását. A kir. ügyész beszéde kezdetén a figyelem fokozódott s a beszéd alatt az érdeklődés folytonosan nőtt.

A hallgatókat teljesen megnyerte az ügyész érvelése s beszédét élénk helyeslés követte. A legszigorubb büntetést követelte a vádló hatóság, s a hallgatók, legalább abban a perczben biztosra vették, hogy ugy lesz.

Csak a védők arcza nem mutatott aggodalmat, de hiszen róluk rég elmondta Balzac: »Valamint az orvos eltitkolja aggodalmait a beteg előtt, ugy az ügyvéd reményteljes arczot mutat védenczének. Egyike ez azon ritka eseteknek, mikben a hazugság erény,«

Délután valóságos ostrommá fokozódott az érdeklődés, ugy, hogy az elnök a rendőrséghez volt kénytelen folyamodni a rend fentartása végett.

A tárgyalás lefolyását a következőkben adjuk.

*

Millye Gyula elnök 9 órakor megnyitja a gyülést, bevezetteti Kondát, előhivatja Feldheimot és Edelmannt s kijelenti, hogy még a könyvszakértők jelentéseinek felolvasása, a könyvszakértők kihallgatása, és az irásszakértők jelentésének felolvasása van hátra.

Könyvszakértők kihallgatàsa, jelentésük felolvasása közben és a felolvasàs után.

Elnök. Kérem a könyvszakértőket, sziveskedjenek előre ülni. Mihelfi Emil és Lévay Zsigmond előre ülnek.

E. Huszonhat szám alatt csatolva van a szakértők jelentése Feldheim ellen, melyet az ügyészség tett át a vizsgáló biróhoz s amely a későbbi jelentésekben is benne lesz, de azért felolvassuk.

Jegyző olvassa a jelentést, mely a folyószámla könyvekben Feldheim javára és kárára történt hamisitásokat sorolja fel.

---

tapasztalnak. Mindenhová elmennek, s itt is, ott is látnak valamit, csak akad köztük elmondásra méltó is.

Tóbiásnak tetszett a felszólitás. Egy ideig gondolkozott s látván, hogy konyakomra sándit, megkináltam. Eltaláltam a nyitját, csak ezt várta s megkezdte a szót: Tud ő valamit ám, tetszeni fog ám, káplán úr.

— Ugyan mi az, Tóbiás. Halljuk.

— Hát tudja ő, káplán úr, hogyan lett X. festő hiressé?

— Nem én; hogyan?

— Igy ni s bekezdett a történetébe. A tájszólásait elhagyom, kissé unalmas volna.

— Mikor Szilváson voltam, az ottani kvárdián ujra akarta festeni a templom belsejét. Meg is hivta X. festőt aki akkoriban közönséges ember volt. X. elég jól tudott festeni azt mondták — de roppantul lassan dolgozott. A napnak fele részét elitta s a hét közepén már nem volt pénze festékre. Mit kellett tennie, abba hagyta a munkát s csak a következő hét elején fogott megint hozzá. A kvárdián persze nem tudott semmit, mégis feltünt neki, hogy ugy elhúzodik a festő munkája; már régen kész lehetett volna.

Volt a sekrestyében egy ablak, amelyen a szentélybe lehetett látni. Gondolta magában a kvárdián: No megállj, majd megcsiplek én téged s egyik délután bement a sekrestyébe s kidugta a fejét az ablakon. — Uramfia, mit lát! X. festő ott hevert a templom kővezetén, mellette meg üres palaczkok ugyancsak hevertek. No persze igy sohasem lesz készen a templom, gondolta a kvárdián s kifutott a templomba.

X. röstelte a dolgot, de azért végighallgatta a kvárdián szózatát.

Ez időtől fogva kvárdián úrunk mindennap kidugta a fejét a sekrestye ablakán s leste, mit csinál a festő. X. megboszankodott ezen; hát nem lesz már vége ennek a spionkodásnak, gondolta, no várj.

Egyszer kvárdiánunk a szomszéd városba ment s másnap hogy haza jött, egyenest a sekrestyébe sietett, hogy meglepje a művészt.

Kinéz az blakon, de csudák csudája, mit lát. Az ablak átellenében szakasztott olyan kvárdián dugja ki fejét, persze ablakon, mint ő. Szóval képmását pillantotta meg. A dolog úgy esett, hogy a festő dühében lepingálta a templom tulsó falára a sekrestye ablakot, amint kinép rajta a kvárdián.

No több se kellett. X. rögtön abbahagyhatta munkáját s odább állhatott. Azt mondák neki, hogy fel is ut, le is ut; a vétkes festményt pedig bemeszeltette kvárdiánunk.

Ez a történet egyik fele. A másik fele öt év mulva folytatódott. A szilvási uj kvárdián ugyanis néhány év előtt a szentélyt akarta ki festetni. Véletlenül ugyanazt a festőt bizta meg a munkával.

Mikor a vakolat lekaparásához fogott, egy angol nagyúr is jelen volt, akinek épen a kvárdiánnal akadt ügye. — A lemeszelt kép persze előtünedezett s X. mosolygott rajta. Régi emléket idézett fel benne. Az angol úr műértő lehetett — mind nagyobb csudálkozással nézte a képet s mikor már egészen látható volt, megdicsérte, hogy milyen gyönyörü s a kvárdián legnagyobb csudálkozására, azt mondta, hogy a megfelelő faldarabbal együtt ad érte huszezer forintot.

E szavak X. festőt is bámulatba ejtették s mikor elmondta a képnek meséjét, a nagyúr gratulált neki s a festményt megvette. Azután kiállitotta s X. olyan hires lett, hogy most mindenki ismeri.

Lássa káplán ur— fejezte be szavait Tóbiásunk, az ember nem tudja, micsoda tehetség van benne. X. festő is közönséges ember volt s ha az előbbi kvárdián nem alkalmatlankodik neki spiónkodásaival ő nem festi le. Ha pedig nem festi le, az angol úr nem is hederit rá s igy nem lett volna hires.

— Igaza van Tóbiás. Hátha maga is költőnek született, ki tudja? Majd elválik idővel, megálljon csak, nem is telik bele öt esztendő.

— Ne mondja ő, káplán ur, Tóbiás sohasem lesz költő — szólt szomoruan a kollektor. Aztán felkapta a lehorgasztott fejét s belenyugodva sorsába, vigan mondta: De sebaj; tudok ám még egy mesét. De legnagyobb sajnálatomra nem kezdhetett bele, mert épen akkor toppant be szólgálónk a Lizi, s olyan szívhez szólóan mondta, hogy: káplán úr, tessék ebédelni jönni.

Tizedik folyószámla könyvben a 170 lapon Feldheim javára van 1000 frt hamisitás, a 179 lapon az áthozatalnál van 2000 forint hamisitás stb. Igy tételről-tételre felsorolja a jelentés a hamisitásokat s a végén összegezi, hogy mennyi történt a *Feldheim javára és kárára.*

E. Az állitólagos befizetéseket Feldheim tudja nyugtával igazolni?

Mihelfy: Nem tudja.

E. Megjegyzem, hogy ez a jelentés azon időből való, a mikor Hlatky Endre feljelentést tett, hogy a malom könyveiben Feldheim javára hamisitások vannak. A vizsgálóbiró akkor meghiteltette a szakértőket s ezek konstatálták a hamisitást és hivatalos jelentést tettek róla.

Ezután lettek megbizva, hogy 1884-től vizsgálják át a malom könyveit.

E. Tessék felolvasni a jelentést, melyet a szakértők az utóbbi megbizás következtében tettek.

Nagy József biró olvassa a jelentést, mely szerint a könyvek a pénztárnoki és raktárnokiakat kivéve, nincsenek a kereskedelmi törvények szerint vezetve. A hamis vezetés világosan kitünik. Az évenkinti mérleg készités nem volt rendes. 1871-től 1894. év végéig a malom 5 millió métermázsánál több nyers anyagot dolgozott fel. A váltók nincsenek elkönyvelve. Az elfogadmányi és az előkönyv között külömbség van stb.

Mihelfy a szakértői jelentés kiegészitése végett kijelenti, hogy valószinüleg 84 előtt is voltak hamisitások.

E. Azok elévültek.

Ezután felolvastatja az elnök 71-től az évenkint kitüntetett részvénytőkéket és osztalékokat.

E. Mikor kezdődik a hamisitás, 80-tól?

Lévay: Körülbelül.

Mihelfy: Én találtam 78-tól is.

E. (Kondához.) Megerőltetésébe került a malomnak az, hogy 84-, 85-ben nagy osztalékokat adott s azért nem adtak a következő években?

K. Akkor annyit kellett, hogy később hogyan volt, nem tudom.

E. Vizsgálat során tudta, most nem!

E. Kérem felolvasni és kimutatni 84-től a Feldheim javára történt hamisitásokat.

Egynehány hamisitást kimutatnak a szakértők.

Dr. Bakonyi: Tekintettel arra, hogy történt tévedés Feldheim terhére is, kérem azokat is kimutatni.

E. Kár volt előbb nem szólni. Most ujra kell vizsgálni a könyveket.

Szakértők megnézik a Feldheim terhére történt hamisitásokat is.

E. Mit gondolnak a szakértők, hogy a Feldheim terhére történt hibák, csak tévedésnek tulajdonithatók?

Lévay. Véleményem szerint a hibák szándékosak és czéljuk az, hogy ha valamelyik felügyelő esetleg hibát vesz észre Feldheim javára rá lehessen ezekre mutatni.

Mihelfi. Abszolut lehetetlenségnek tartom hogy a kettős könyvvezetés olasz módja szerint, tévedés forduljon elő, nemcsak évek hosszu során, de egy éven keresztül is. A hiba minden esetre hamisitás.

E. Tessék felolvasni az Edelman javára történt hamisitásokról a jelentést.

Nagy József biró olvasa a szakértők jelentését, mely 84-től az Edelman javáva történt hamisitásokat mutatja ki.

Dr. V. Annak bizonyitására, hogy Edelman kárára is történtek tévedések, becsatolom a tekintetes törvényszékhez ezen jegyzéket. Jegyzéket ad át.

E. Kérem konstatálni, hogy a megrendelés után egy hétnél később fizetett-e Edelman, mert ő azzal védelmezi magát, hogy azért nem vezetett könyveket, mert egy hét lefolyása alatt mindig fizetett.

Lévay. Edelman a számlákat nem fizette, hanem mindig 500 forintot fizetett, tehát nem lehetett hetenkint pontosan kiegyenlitve tartozása.

E. Megállhat Edelman azon védekezése, hogy nem voltak könyvei, kellett-e könyveinek lenni gyakorlati szempontból?

Mihelfi. Határozottan kellett könyvet vezetnie, mert nem annyit fizetett, mint vásárolt.

E. 80., 81., 82. után, mit gondolnak a szakértő urak, miért hagyta Edelman abba a könyvvezetést?

Lévay. Én azt hiszem vezetett könyveket, de eltüntette azokat.

E. Az utolsó fizetési nyugtáknak gyakorlati szempontból meg kellett volna-e lenni?

Lévay. Még a legkisebb szatócsnál is.

Ügyész. Kérem azt konstatálni, hogy Feldheim fizetett-e kevesebbet 500 frtnál.

E. (Feldheimot kérdi.) Fizetett 500 frtnál kisebb összeget?

F. Nem emlékszem.

A szakértők konstatálják, hogy 250 frtot soha sem fizetet.

E. Kérem a szakértők véleményét, lehetséges az, hogy Feldheimnak 10 éven keresztül éppen azon nyugtái nincsennek meg, melyek a malomba hiányoznak?

Mihelfi. Szerintem ez nem lehet és ezt azért mondom, mert a többi nyugtákat a legnagyobb rendben, összehajtva találtuk.

Lévay. Ugyanaz a véleményem.

Hegyesi. Feldheim könyveit milyenek tartják önök.

Szakértők közös véleménye: Bizonyitó erőt nem tulajdonithatunk nekik, mert nincsennek törvényesen vezetve, az előkönyvelés is hiányzik.

E. Készek az esküdt letenni.

Szakértők. Igen.

Kir. ü. A folyó számla könyvekből a vagyoni állapot kiderithető?

Szakértők. Igen.

Kir. ü. A folyó számlakönyv nem képzelhető előkönyv nélkül?

E. Erre nézve van a jelentésben válasz.

Dr. Bakonyi: A Konda előtti időből nem jöttek nyomára hamisitásnak?

Mihelfy: Szabad kérdenem, hogy mióta van a malomnál Konda?

E. 72 óta.

Mihelfy: Az előtt nem volt hamisitás.

Dr. B. A felügyelő-bizottság és az igazgatóság felügyelete mellett lehetséges lett volna-e a hamisitás?

Mihelfy: Nem.

E. Mi lett volna a felügyelők és az igazgatósági tagok kötelessége?

Mihelfy: Nyolcz naponkint vagy legalább két hetenkint kötelességük lett volna a könyveket tételről-tételre megvizsgálni s ha erre nem volt idejük, ne vállalták volna el a tisztséget.

Lévay: Én annyiban nem osztom szakértő társam véleményét, hogy a felügyelőknek nem lehetett mindent pontosan megvizsgálni ilyen nagy üzletnél, de hibáztatom azt, hogy megengedték a könyvvezetőknek irónnal végezni az összegezést, ami által lehetővé tették a hamisitást.

Dr. Bakonyi; Tüpróbák alkalmával a folyó számlakönyvek a pénztári könyvekkel összehasonlitandók-e?

Szakértők: Igen.

Dr. B. Megengedhető-e, hogy az ingatlanok nem ugyanazon néven vannak bevéve a mérlegbe?

Mihelfy: Nem engedhető meg.

Dr. B. A nyomtatott mérleg megegyezik az irottal?

Mihelfy: Végső eredményben igen.

Dr. B. A buza eladásokat a László-malom ügykörébe tartozónak vélik?

Szakértők: Nem.

Dr. Várady: A határidőüzlet-veszteségeket a buzaszámlára elkönyvelni, helyes ez?

Mihelfy: Azt a veszteség számlára kellett volna elkönyvelni.

Dr. V. Mi eredménye lett ennek?

Mihelfy: Megdrágult a buza.

Dr V. Nem tapasztalták-e, hogy Edelman drágábban kapta a buzát?

Mihelfy: Nem.

Dr. V. Mennyire ment Edelman forgalma?

Szakértők. Nem tudjuk.

Dr. V. Kérem a szakértő urakat, vizsgálják meg a 11. folyószámlakönyv 119. lapját, hol Okányi Schwarcz Jakab javára 100 forint hamisitás van.

Szakértők. Igaz, de véleményünk szerint ez tévedés.

Dr. V. Kérem vakarva van!

Mihelfi. Én nem látok vakarást, csak el van törölve.

Dr. V. 8. folyószámlakönyv 98. lapon Kolliner Miksánál az egyik oldalon 301 frt, a másik oldalon 501 frt hiba van, ha nem tévedek!?

Szakértők nem tudják konstatálni.

Dr. V. Feltéve, hogy Feldheimnál és Edelmannál nem lennének hamisitások, mit mondanak az urak, ezek a könyvek megfelelnek a kereskedelmi törvény követeléseinek?

Mihelfi. Véleményem szerint igen.

E. Kivánják a szakértők megesketését?

Kir. ü. Nem kivánom, mert ugyis eskü alatt vallottak.

Védők hozzájárulnak.

Kir. ü. Kérem Mihelfi Adolf ügyvéd ur megesketését, mert tegnap nem volt itt.

Mihelfi Adolf leteszi az esküt.

E. Kérem az irás szakértők jelentésének felolvasát.

Szakértők jelentése szerint Konda irása változott ugyan, mégis olyan határozott jellege van, hogy a kérdéses dolgoknál határozottan rá lehet ismerni.

Dr. V. Kérem Szilágyi utolsó levelének felolvasását.

Mihelfi Emil felolvassa a német nyelven irt levelet.

Kir. ü. Az elhalt Harmat Ferencz vallomásának felolvasását kérem.

Nagy József biró felolvassa.

E. Konstatálom, hogy becslés szerint Kondának vagyona nincs, Feldheimé 80 ezer, Edelmané 16 ezer frt.

Elnök ezután felhivja a *kir. ügyészt* a vádoló beszéd elmondására.

Simonffy Béla kir. ügyész vádbeszéde.

Egy igazán magas szinvonalon álló és magvas beszédet tartott a kir. ügyész, mely igazán megérdemli, hogy a közönség a legnagyobb figyelemmel olvassa el.

Ezen vádbeszédből kitünik, hogy mennyire tanulmányozta a társadalomnak minden egyes osztály rétegét és ennek folytán milyen mély tudása is van.

A beszédet itt alább egész terjedelmében közöljük.

Szomoru jelensége a jelenkori társadalomnak, hogy egy bizonyos rétegében a hangot azok adják, az irányadó vezérszerepet azok viszik, akik gazdagok lettek, akik sok pénzt szereztek.

Vannak társadalmi osztályok, melynek tagjai előtt a becsületes, de szegény embernek nincs semmi jelentősége, nincs semmi súlya. Nem keresik azt, hogy a gazdag ember honnan kereste pénzét. A pénzes zacskó oly bevégzett tény, mely előtt ez osztály emberei mély tisztelettel hajolnak meg és csengő pénzért sokat meg bocsátanak azoknak, a kiktől a pénzt kapják.

Mi természetesebb tehát, hogy a merész spekuláczió emberei legfényesebb üzleteiket nagyon kevés erkölcsi scrupulussal bonyolitják le.

E társadalmi osztályban az üzérkedő szellem uralmának semmi gátja sem lévén, mi természetesebb a gazdagság eszközei után való őrületes hajsza közben az egyensulyát vesztett egyén nem keresi a becsületes munkában hű erkölcsi támasztékot, bizik a vak szerencsében s reméli, hogy a bün utáni módon elért gazdagság neki is megadja azt a társadalmi jelentőséget, amelylyel esetleg a szomszédja; a vele összeköttetésben álló üzlet főnöke bir, akiről látja, hogy gyanus multja daczára, mert gazdag, mert tekintélyes ember, bátran, sőt feltünést keltve mozog az életben.

Innen van aztán, hogy alig mulik el nap, hogy ne hallanánk az ország különböző részeiből miként kárositják meg kisebb-nagyobb összeg erejéig az üzletet, a pénztárt, a bankot, sőt magát az államot is.

Megszokott dolog lesz ez az ujság olvasó előtt és napi rendre tér s csak akkor zudul fel a közvélemény, ha az elkövetők, ha a leálczázottak eddig nagyon is előkelő szerepet játszottak vagy nagyon sokat loptak és nagyon sokakat megkárositottak.

Folytatás a mellékleten.

E felindulást tükrözte vissza mult év deczember havában Nagyvárad város közvéleménye is, mikor köztudomásra jutott, hogy a László-gőzhenger-malom részvény-társaságnak közbecsülésben és máig köztiszteletben álló igazg. tagjainak háta mögött, a fizetett tisztviselők a beléjök helyezett bizalommal hütlenül visszaélve — magokat — a malom adósságaiért vagyonukkal felelős igazg. tagokat is rutul megcsalva, az előkelő társadalmi állásu igazg. tagokban bizó részvényesek tetemes kárára — éveken át lopták az intézetet, a kereskedő osztálynak, vagyonuknál fogva tekintélyesebb két tagjával összejátszva s több mint 384.000 frtot vontak el attól a társaságtól, mely ugy nekik, mint a vélök szövetkezett üzletembereknek kenyeret adójuk volt.

Szilágyi Mór vezérigazgató megelőzte a földi igazságszolgáltatást — öngyilkos lett, a Btk. 105. §. 1. p. zárja ki azt, hogy vele e helyrül bármi tekintetben is foglalkozzam.

Ez alkalommal lehető röviden csupán a vád alá helyezett 3 egyén cselekményeit akarom a vád szempontjából megvilágitani.

Senki által kétségbe sem vonható kiindulási pont tehát az, hogy 100000 frtot meghalad az az összeg, a mi a részvénytársaság mint ilyentől e hamis követelés által elvonatott. A mi a részvénytárság pénztárában kiadott liszt egyenértéke fejében be nem folyt, a miről Hollósi pénztárnok által nyugta ki nem adatott, a mi tehát a részvénytársaság mint ilyennek evidens kára.

Senki által kétségbe nem vonható tény az is, hogy ezen összeg ép oly módon lett eltüntetve, mint azt Feldheimnál láttuk, annál a Feldheimnál, a kinek Kondával való összejátszása minden objectiv biráló előtt kétségen felül áll.

Edelman tagadja, hogy összejátszott volna, állitja, hogy tartozásait kifizette, s a kapott nyugtát elhányta, könyvet nem vezetett.

Roszhiszemüségének kétségtelen bizonyitéka első sorban azon állitása, hogy ő ki rendes könyvet vezet, oly 100,000-re menő forgalmu üzletről, milyenben ő 10 év alatt a malommal állott egy fikarcznyi jegyzést se tett volna.

Bejegyzett kereskedő volt, kinek könyveket vezetni törvényszabta kötelessége, ki e kötelességét ismerte és üzlete többi ágáról teljesitette is.

Bármily bizalommal legyen is valaki egy társaság iránt az okszerü következtetés mint a törvényerejü joggyakorlat által elfogadott bizonyitási eszköz — zárja ki azt, hogy 100,000-re menő forgalmu üzletet könyvek nélkül vezessenek, hogy azt se tudja, mikor mennyi értékü lisztet kapott.

Hisz hogy ő napról-napra fizetett, azt már magok a társasági könyvek kizárják.

Senki se állithatja a legmerészebb phantasiával sem, hogy a könyvek végeredményökben az ő terhére lettek volna mind hamisitva, hogy a tsgi könyvek szerint a malom tartozna is neki, nem pedig ő a malomnak már pedig igy meghamisitott állapotban is az évi mérlegek, egyenlegei kétségtelenül azt bizonyitják, hogy a hamisitások daczára minden évben, minden hóban olyan összeggel maradt adós, mely összeget egy százszor annyi forgalmu üzlettel biró ember, mint Edelman is, evidentiában tartani, könyveiben kontrollirozni kötelességének tartott volna.

Állitja, hogy nyugtáit bizonyos ideig megtartotta, aztán elhányta, a folyó számla könyvek tanusága szerint a legutolsó időkig összeköttetésben volt a malommal — nem is találtak nála valjon egyetlen nyugtát is?

Épen az az eset nála is mind Feldheimnál mindkettő lefoglalt főkönyvében kezdi a lisztüzlet elkönyvelését 1880. jan. 1. 82. szept. 21. az összeköttetés nő. — Feldheim átviszi főkönyve egyenlegét a tőle lefoglalt folyó számla könyvébe, hát Edelman hova vitte át, valjon feleslegesnek találta az eddig vezetett főkönyv vitelét is? Valjon neki, ki a hitelezők 5-ös bizottságának tagja volt, ki folyó évi jan. 5—9-ig mint ilyen a malomban mindennap hallotta jogtudós emberek szájából, hogy Feldheimmal szemben a vizsgálatnak mily sikere az, hogy könyveit, a nyugtákat nála megtalálták — nem állott-e saját jól felfogott érdekében, hogy ezeket kellő időben eltüntesse, különösen midőn — a védő 42. sz. alatt felelt — a helyi lapok az ellene folyamatba tett nyomozat előtt 4 nappal a nevét kiirták az ellene támadt gyanut palam et publice pertraktálták?

Valjon magok a könyvek és nyugták kétségtelen eltüntetése jóhiszemüségét igazolja? — egy ártatlan ember magatartása-e az, hogy azokat az adatokat, melyekből a tiszta tényállás kiderithető volna — eltegye kéz alól? avagy ha igaza van, ha minden tartozását kifizette, nem az lett volna-e az első gyanura a kötelessége, hogy documentumait felmutassa, ha a malomnak fizetett — attól, ha Szilágyinak fizetett, emettől kapott nyugtáit producálja, avagy van-e olyan üzlet ember, ha közös haszonra össze nem játszik, aki kifizet 100000-ket documentum nélkül, itéljen e kérdések fölött a kir. törvényszék.

Edelmann álláspontja az, hogy fizetett nyugta ellen a malom pénztárába és nyugta nélkül Szilágyi Mór kezéhez.

Kérdem, valjon összejátszás nélkül lehetséges-e és képzelhető-e az az eset, hogy egy családos kereskedö havonként 1000-et érvenként 10000-et és 10 év alatt 100000-et kifizessen a nélkül, hogy magának arról egy sor irást se vegyen, megfelelne ilyen körülmények között az anyagi igazságnak, hogy az a vádlott aki szerencsésebb körülmenyek közé jutva idejekorán értesül arról, hogy mi lenne reá terhelő adat, ezeket módja és ideje levén hozzá, megsemmisiti, hogy igy kiszabaduljon a jogos büntetés alól, és azért, mert ellene a formális bizonyitékok ép jogtalan és törvényellenes magatartása által is csoportositathatók oly teljes mértékben mint büntársa ellen megfelelne az anyagi igazságszolgáltatásnak, hogy az ily ember zsebében a 118000 frt s annak megfelelő hányadával kaczagva hagyja el a tárgyaló termet s utmutatásul szolgáljon annak a többinek ott künt, hogy csak ügyesek legyetek, imé látjátok a büntető törvény paragraphus hálózatán nagyon sok lyuk van az élelmes és tág lelkiismeretü emberek számára — látjátok a tárgy teremben is a forma és a formális bizonyitékoknak csak a biró ujján felsorolható bizonyos száma van, és akkor itélhet el ha ezek a számok bizonyos teljességét a te ügyetlenséged folytán ellened csoportositani tudják — a birói meggyőződés és anyagi igazság az kivül marad a tárgyalási terem ajtaján.

Nem, nem hiszem tek. törvényszék, hogy III-ad r. vádlottat ugy bocsássa el a teremből, hogy nála ezen tudat gyökeret verhessen, habár ellene anyagi bizonyitékra a vád is hivatkozhatik és mit büntársai ellen már az összeg nagyságánál fogva is példát ne mutasson a törvényszék annak a társadalmi osztálynak, amely eszköz válogatása nélkül őrült hajszát folytat a gazdagság után, s meggyökerezhessen ez osztályban az a tudat, s utmutatásul szolgálhasson nekik a vádlott esete, hogy 100000-ket lophatsz ha ügyesen csinálod.

401. 403. §. 2. és 4.

Közös egyetértéssel miután meghamisitották Kondával a bejegyzett részvénytársaság hitelesitett könyveit s ezáltal tudva következésképen akarva közremüködtek az iránt, hogy a felügyelő bizottság és igazgatóság, valamint a közgyülés előtt közvetlen illetve a hamis adatoknak a főkönyv és mérlegbe való átvezetése által közvetve tartozásaik nagy részének letörlesztését éveken keresztül a könyvekkel bizonyitották is. Kéri a vádlottak elitéltetését.

Simonffy ügyész vádbeszédének befejezésével az ülést az idő előrehaladottsága miatt az elnök felfüggesztette és igy a védbeszédek délutánra maradtak.

Védbeszédek.

A védbeszédek sorát Dr. *Bakonyi* Samu debreczeni ügyvéd kezdette meg, kinek beszédéből igazán kitünt, hogy a legbehatóbb tanulmánya tárgyává tette az egész bünügyet, és ebből kifolyólag a legmesszebb határokig kiterjeszkedett, minden lehetőt, a mit egy lelkiismeretes védő ügyvédnek kell tenni, megtett, végre az előadott bizonyitások és érvelések után a tekintetes kir. törvényszéktől védenczének, Konda Sámuelnek teljes felmentését kérte.

B. Védbeszédének befejezése után a törvényszéktől kérte védenczének 1000 frt biztositás mellett, addig is, mig végitélet hozatnék, szabadlábra való helyezését.

Hegyessy Márton a legnagyobb jogászi tudással fejtegette védenczének, Feldheim Izraelnek teljes ártatlanságát és ennek folytán kérte a kir. törvényszéket, védenczének való felmentését.

Megjegyezzük, hogy a közönség Hegyessy beszédét a legnagyobb rokonszenvvel fogadta és a beszéd végén viharosan megéljenezte.

Dr. Várady Zsigmond 1 és ½ óráig igyekezett védenczének, Edelman Márknak ártatlanságáról a kir. törvényszéket meggyőzni, s beszédének végén ő is szintén kérte a kir. törvényszéktől védenczének felmentését.

*

Millye Gyula elnök. Felkérem ügyész urat, miszerint Konda Sámuel szabadlábra helyeztetése tárgyában véleményét adja elő.

Kir. ügyész. Miután Konda Sámuel jelenleg vagyontalan, tehát Nagyváradon való megélhetése a jelenlegi körülmények között lehetetlen. De mivel azon körülmény sincs kizárva, hogy Konda oly államban, melyből kiadatása nagyon nehéz dologgá válna, el nem szöknék, szabadlábra való helyezését ellenzem és kérem őt továbbra is vizsgálati fogságba helyezni.

Dr. Bakonyi. Miután Konda Sámuelnél a szökés teljesen kizárva van, ismételten kérem a végitélet kihirdetéséig szabad lábra való bocsátását.

Konda Samu kihallgatása.

Elnök. Van-e még valami mondani valója.

Konda. Dr. Bakonyi védő ügyvédem előadásához csatlakozom, és kérem annak figyelembe vételét.

E. Emlékszik-e arra, hogy 1888. szept. 5-én Feldman Mórné 250 frtot fizetett be a malomhoz, maga ezen összeget Feldheim Izrael részére könyvelte el.

Konda. Tárgyalás folyamán hallottam, hogy ez a Feldheim javára van elkönyvelve.

E. Felmutatja Kondának 1888-iki főkönyvet, amelyben a 250 frt a Feldheim javára van elkönyvelve. Maga irta ezt be?

K. Ugyhiszem, hogy én.

E. Értesitette-e erről ön Feldheim Izraelt?

K. Én nem értesitettem, de nem is tudom honnan tudta meg.

E. És ön elküldte-e erről, ezen 250 frtról Feldman Mórnénak a nyugtát?

K. Nem tudom.

Feldheim Izrael és Edelman Márkus.

Elnök: Feldheim Izrael, kiván- még valamit mondani?

F. Csak azt akartam nagyságos úr mondani, hogy én nem vagyok bünös az egész dologban és kérem engem felmenteni.

E. Edelman Márkus, kiván ön valamit mondani?

Edelman: Nincs semmi mondani valóm.

Az itélet kihirdetése.

E. Ezzel a László-malom bünügyének végtárgyalása befejezést nyert s következnék az itélet kihirdetése, de miután az idő előrehaladtt azt vasárnap délelőtt 9 órára halasztom.

Kossuth Ferencz Gyulán.

— Saját tudósitónktól. —

Gyula, okt. 19.

Kossuth Ferencz országgyülési képviselő atyja Kossuth Lajos arczképének leleplezési ünnepélyére tegnap délután 3 órakor városunkba érkezett.

Kossuth Ferenczet Csabán a gyulai függetlenségi és 48-as párt nevében dr. Frankó László ügyvéd üdvözölte, kiemelvén Gyula város 20-án rendezendő ünnepélyének nagy fontosságát.

Gyulán a vasutnál pedig, hol a megérkezését óriási embertömeg várta Popovits Jusztin városi főjegyző üdvözölte s egyszersmint a város vendégeül meghivta.

A vasuti indóháznál nagy néptömeg gyült

össze, amely a megérkező Kossuth Ferenczet lelkes éljenzéssel fogadta. Kossuth Ferencz fogata előtt lovas bandérium sorakozott s a fellobogózott városon keresztül, a városházához hajtatott.

A gyülés végével Kossuth Ferencz szivreható beszédben köszönte meg Gyula város kegyeletét, — mely után a városi tisztviselők egymásután bemutatkoztak.

Midőn pedig Kossuth Ferencz a városház erkélyén megjelent, a kün levő néptömeg zajos éljenzéssel és kendő lobogtatásokkal üdvözölte.

A közgyülés után Kossuth Ferencz látogatást tett a polgári kaszinóban és a társaskörben.

Este a várost kivilágitották és a vendég tiszteletére a »Komló« szállodában mintegy 100 teritékü bankettet rendeztek.

A banketten csakis hivatalos beszédek voltak.

A ma reggeli vonattal Kossuth Ferencz Békésre utazott

NAPTÁR.

— Október 20. —

Vasárnap, Róm. kath. F. 20. Vendel Prot. F. 19. Ireor. Gör. kel. A. 20. Pelágia. Izr. 2.

Nap kél 6 óra 10 p., nyug 4 óra 47 p. Hold kelte 7 óra 14 p., 4 óra 28 p.

Október 24. Bizottsági tag választások.

„ **28—30.** Népfelkelők szemléje a városháznál.

A fogadó-bizottság gyülése.

— Október 19. —

A hirlapiró vendégeket fogadó bizottság *Mezey* Mihály elnöklete alatt tegnap délután 5 órakor tartotta gyülését a kereskedelmi akadémia disztermében, a melyen az ünnepélyes fogadás és vendéglátás részleteit állapitották meg. *Fehér* Dezső felolvasta az ujabban jelentkezettek névsorát, azután elhatározták, hogy az érkező vendégeket a fogadó-bizottság tagjai a perronnál várják. Az elszállásolására nézve felkérik a nagyváradi szállodák tulajdonosait, hogy az érkező vendégek számára nehány szobát engedjenek át egy napi használatra. Ezenkivül a polgársághoz következő felhivást intézi a bizottság.

Felhivás.

Tisztelettel felhivjuk Nagyvárad város polgárai közül azokat, a kik az október hó 27-én Nagyváradra érkező hirlapiró vendég urak valamelyikét elszállásolni szivesek lennének, hogy ezen szándékukat az alulirt bizottság elnökénél október 22-ikéig, keddig bejelenteni sziveskedjenek.

Nagyvárad, 1895. október 19.

Mezey Mihály,
a hirlapirókat fogadó-bizottság elnöke.

Ugyancsak ezuton kéri fel a bizottság a nagyváradi fogattulajdonos urakat, hogy az ünnepség javára fogatjaikat a fogadó-bizottság rendelkezésére bocsájtani szivesek legyenek.

A vendéghirlapirók elszállásolására már eddig jelentkeztek: *Sipos* Orbán min. oszt. tanácsos, tanfelügyelő, *Hegyesi* Márton, *Propper* N. János, dr. *Sarkadi* Lajos, *Láng* József, *Réz* Mihály, *Fehér* Dezső és *Héderváry* Hugó.

Elhatározta a bizottság, hogy akcziót indit arra nézve, hogy a hirlapiró vendégek tiszteletére a *város polgársága rendezzen október 27-én diszebédet.*

Ezután még a jelvényekre és a rendezés kisebb részleteire vonatkozólag tettek intézkedéseket és végül elhatározták, hogy a fogadóbizottság legközelebbi gyülését *szerdán este 8 órakor tartja* ugyancsak a kereskedelmi akadémia disztermében.

UJDONSÁGOK.

Lapunk egyes számai a következő üzletekben kaphatók:

Kiss Dávid kereskedése **Fő-utcza,**
Sonneuwirth-féle bazárban **Fő-utcza.**
Kádár és Kiss czégnél **Kishid-fő,**
Kutasi D, papirkereskedésében **Uri-utcza,**
Pauker Dániel papirkereskedésében **Kis-piacz,**
Reich Sándor vegyeskereskedésében **Szent-János-utcza,**
Mezey János füszerkereskedésében **Körös-utcza.**
Reich Antal kereskedése Nagy-Fürdő-utcza.
Frauki Mari tőzsde és hirlapelárusitó Kereskedelmi csarnok palota Nagypiacz.
M. kir. dohány- és szivar-áruda Zöldfa-utcza.
Ugyanezen helyeken előfizetések is elfogadtatnak.

* **József főherczeg köszönete.** Nagyvárad város egyik előkelő polgára *Szántay* István szép kitüntetésben részesült. Ugyanis *József* főherczeg tegnap a következő táviratot intézte hozzá.

Szántay Istvánnak
Nagyvárad.

Fogadja őszinte köszönetemet hozzám intézett részvétiratáért.

JÓZSEF főherczeg.

Szántay István *László* főherczeg elhunyta alkalmából intézte az emlitett részvétiratot *József* főherczeghez.

* **Ferencz Ferdinánd** kir. herczegről érdekes czikkelyt közöl a Salon-ban Láng Menyhért. A lussinpiccolói betegről elmondja a czikkely, hogy nagy barátja mindannak, a mi magyar, különösen kedveli a magyar dalt és a magyar czigányzenét. A bécsi szinészeti kiállitáson többször megtörtént, hogy a kir. herczeg ajkai közt egy nyolczadfélkrajczáros szivarral, megállott a Kühner vendéglőjét körülvevő bokrok közt s hosszan elhallgatta a magyar muzsika csöndesen foszladozó, bübájos zendülését. Különösen »Hull a levél, sárgul a lomb, itt az ősz« kezdetü, Serly-féle dalt hallgatta szivest örömest. Ez épp ugy a kedves nótájává lett, mint hajdanta Rudolf trónörökösnek: »Az édes anyám is volt nékem.« Jól és előszeretettel beszél magyarul. Rónay főhadnagygyal a szögedies dialektusba gyakoroltatta be magát. — Megtörtént, hogy Meránban magyar tanárjával hosszasabban elvitatkozott egy-egy magyar példaszó voltaképi jelentéséről. Egy ilyen alkalommal egy terebélyes tiszavidéki asszonyság, aki közelről hallotta a vitatkozást, odafordult a szomszédjához:

— Izé, wer ist dieser schneidig ungarische Officzier?

A nők általában kedvelik az elegáns, nyulánk katonát. Egy grófnő igy nyilatkozott róla:

— Végig jártam Pest, Bécs, Páris és London valamennyi főuri tánczteremét, de olyant, ki a keringőhöz jobban értett volna, mint a főherczeg, még nem találtam.

Harmadéve a bécsi virágkorzón szépséges mágnásasszonyok és kisasszonyok valóságos virágcsatát vivtak vele, Kedvteléssel hajigálta a bokrétákat s amikor néhány magyar ember ezzel a szóval dobott a kocsijába néhány bokrétát: éljen Ferencz Ferdinánd, egész nyaláb virágot ölelt össze s ugy dobta vissza:

— Köszönöm szépen uraim!

A szinházak közül a Theater an der Wien a kedveltje s ebben a Strauss »Fürstin Ninetta«-ja, amelynek a czimszerepét Pálmay Ilka játszotta. Ennek az operettnek majd mind az 50 előadását megnézte. Világjáró utjában hosszu, vékony betükkel ugyszólván törlés és segédkönyvek nélkül irta meg kötetes munkáját. Utolsó nyilvános szereplése a mult őszön volt a Hofburg lovagló termében rendezett nagy karusszelnél. A czikkely szerint a királyi herczeg betegsége nem remény nélkül való. — A telet Korzikán vagy Madeirán fogja tölteni.

* **A pécsi püspök alapitványa.** A pécsi püspöki uradalomhoz tartozó mohácsi szigeti birtokon eszközölt beruházások végleges átvétele alkalmával a kultuszminiszter által kiküldött bizottság a püspök javára *83.068 frt 74 krnyi* visszatéritendő összeget hozott javaslatba. Dulánszky Nándor pécsi püspök ezt az összeget örök alapitványul egyházmegyéje számára adományozta és a folyó hó 14-től keltezett alapitólevélben elrendelte, hogy az alapitvány *„Dulánszky Nándor pécsi püspök alapitványa a pécsi egyházmegye javára“* nevet viselje. Az alapitvány évi kamatai, az alapitó-oklevél értelmében, minden év végével három egyenlő részre osztandók; az első rész az egyházmegyei tanügy fokozatos javitására, a második rész az egyházmegye papi nyugdij-alapjára, a harmadik rész az egyházmegyei beteg káplánokat segélyző pénztár javára folyósitandó évről-évre, ugy azonban, hogy a jelzett helyeken csakis mint alaptőkék legyenek felhasználhatók, melyeknek csupán későbbi kamatai fordithatók különleges czéljaikra.

* **Nemeslelkü alapitvány.** Bodor- és Zakásfalvai Baranyay Géza kurtakeszii nagybirtokos tekintetbe véve azon veszteséget, a melyet a polgári házasságról szóló törvény behozatala folytán jövedelem szempontjából a kegyuraságához tartozó kurtakeszi róm. kath. lelkésze és kántora szenved, 1000 korona alapitványt tett le az esztergomi főkáptalannál, hogy annak kamataiból a nevezett lelkész kárpótlást nyerjen. A kath. érzületnek e nemes megnyilatkozása nemcsak örvendetes és elismerésre méltó jelenség, hanem utánzandó példa is egyszersmind. Vivant sequentes!

* **Járványok Biharmegyében.** Mig Nagyváradon erősen pusztit a vörheny, addig a megyében szünőfélben van, ugy a kanyaró és hagymázos közül maghalt 2, Nagyszalontán 9 vörheny beteg közül 1 halt meg, Gáborján 14 kanyaróbeteg volt, de 4 már kigyógyult.

* **A füzes-gyarmati orsz. vásár.** Békésvármegye alispánja tegnap távirati uton tudatta Biharvármegye közönségével, hogy a folyó hó 19-én és 20-án Füzes-Gyarmaton tartandó országos vásárra a lovak felhajtását betiltotta.

* **Nyolcz nap kegyelem.** Gróf Klebersberg Zdenkót, kit a Bokross-Montbach-féle ismeretes ügyből kifolyólag tudvalevőleg 174 napi fogházra itéltek, most kegyelmet kapott. E kegyelem inkább morális értékben ér valamit, mert más tekintetben igen kevés haszna van belőle a grófnak. Ugyanis a szabadon bocsájtási rendelet a budapesti bíróságokhoz csak most érkezett meg, a mikor pedig Klebelsberg grófnak a 174 napból csak 8 napja volt hátra a börtönben. Klebersberget szabadon bocsájtották.

* **Az osztrák-magyar bank** főtanácsa elhatározta, hogy Nagy-Szalontán és Zilahon Nagyvárad fiókkal levelező bank mellékhelyeket állit fel, melyek életbeléptetése azonban későbbi időpontnak tartatik fenn.

* **Elveszett előfizetési pénzek.** Kellemetlen meglepetésben részesült az arad-nagyváradi szintársulat egyik Váradon is rokonszenves tagja Tompa Kálmán, ugyanis f. hó 17-én reggel 37 frt előfizetési összeget kapott a postán »Vándor uton« czimü kötetére. A pénzösszeget zsebébe téve kis fiát beiratni vitte az iskolába. Beiratás után nézte zsebét, hogy meg van-e a pénz; de már akkor annak csak hült helyét lelte. Tompa Kálmán vigyázatlanság folytán vesztette el az összeget s bánatában a helyett, hogy a rendőrségre ment volna csak e kifejezést használta: *„a szegény embert még az ág is huzza.“*

* **Gyászjelentések.** A nagyváradi gör. kath. egyházat érzékeny veszteség sujtotta, ugyanis egy közszeretetben álló tagja, Márkus Miklós lelkész tegnap meghalt. A család által kiadott gyászjelentés a következő: özv. Boros Jánosné szül. Bozontai Magdolna mint anyós, Márkus János és Márkus Anna mint testvérek, Márkus Sándor, Márkus Demeter, Márkus Mária és Márkus Anna mint unokák, a maguk és számos rokonok nevében is fájdalomtelt szivvel tudatják a legjobb vő, tetsvér, nagybátya és rokon: Márkus Miklós, nagyvárad-ujvárosi gör. szert. kath. lelkésznek, szentszéki és házassági törvényszéki ülnöknek, egyházmegyei számvevőszéki tagnak, nagyváradi gör. kath. elemi népiskolai igazgatónak, 1895. évi október hó 19-én reggeli 8 órakor, hosszas és keresztényi béketüréssel viselt sulyos betegsége következtében, életének 54-ik és áldozárságának

29-ik évében, a halotti szentségek ájtatos felvétele után történt gyászos elhunytát. A megboldogultnak hült tetemei 1895. évi október hó 21-én d. u. fél 3 órakor fognak a nagyváradi gör. szert. kath. székesegyházban leendő beszentelés után örök nyugalomra helyeztetni; mely végtisztességre az elhunytnak barátai és ismerősei tisztelettel meghivatnak. Az engesztelő szent-mise-áldozat a megboldogult lelki üdveért 1895. évi október hó 22-én délelőtt 8 órakor fog a nagyváradi gör. kath. székesegyházban az egek Urának bemutattatni. — Nagyvárad, 1895-ik évi október hó 19-én. Az örök világosság fényeskedjék neki! — — A másik gyászjelentés pedig igy hangzik: Alföldi Flatt Károlyné született Bogdándi Sztupa Aranka, férje s gyermekei: Mártha, Viola, Gabriella, Erzsike, Jenő, Olga, Géza és Aranka — Jolán, továbbá Babócsai Nagy Adolf a boldogult testvére s ennek családja, valamint az összes rokonság nevében mélyen megszomorodott s fájdalomtelt szivvel tudatja a legjobb anyának, illetve anyós, nagyanya, nővér és rokonnak *özv. Bogdándi Sztupa Tivadarné*, szül. Babócsai Nagy Etelkának, Alsó-Lugoson f. évi október hó 18-án esti 7 órakor életének 54-ik s özvegységének ötödik évében rövid szenvedés után történt gyászos elhunytát. A boldogultnak hült tetemei f. évi október hó 20-án d. u. 3 órakor fognak a római katholikus anyaszentegyház szertartása szerint az alsó-lugosi közsirkertben örök nyugalomra tétetni, az engesztelő szent-mise áldozat pedig f. évi október 21-én d. e. 10 órakor fog az élesdi róm. kath. templomban a Mindenhatónak bemutattatni. Alsó-Lugoson, 1895. évi október hó 18-án. Áldás és béke poraira!

* **Kishivatalnokok helyzete.** Biharvármegye segéd- és kezelő- személyzete tegnap a vármegye 12 országgyülési képviselőjéhez egy-egy megkeresést küldött, melyben felkérték őket a megyei hivatalnokok országos mozgalma pártolására.

* **Megkeresés.** Az országos magyar iskola megkereste az alispáni hivatalt segélyt kérve, hogy áldásos müködését a magyar nyelv és érzület terjesztését, továbbá is folytathassa. Egyszersmind tudatja, hogy az egyesület tagjai 5 frt, a pártoló tagok 2 frt tagságdijat fizetnek. Az örökös tag 1000 frt alapitványt tesz. Az ilyen tagja a felügyelő bizotságnak és tagsági joga örököseire is átszáll. Örökös tag az, aki 500 frtos alapitványt tesz, az ilyen is felügyelő bizottsági tag, de a jog örököseire nem száll át. Az egyesület irodája: Budapest IV. ker. Ujvárosház.

* **Pezsgő élet a váradi jogakadémián.** Jogászaink körében nagy mozgalom indult meg arra nézve, hogy egy állandó dalárda kört alapitson, s ez által is jelt adjon a jogászság pezsgő életéről. Az eddig jelentkezők száma is elég nagy arra, hogy a napokban megtarthassák alakuló közgyülésüket. A dalárda szervezésén a legnagyobb kitartással Gyenge Béla fáradozik, mig annak a vezetésével előre láthatólag a közgyülés Kalmárt fogja megbizni. Ezzel kapcsolatban emlitjük meg azt is, hogy a bálozó jogászság egyrésze azon fáradozik, miszerint az »Erzsébet« bál után egy kedélyes pikniket adjon, mely mintegy bevezetésül szolgáljon, majd a farsang alatt megtartandó »jogász bál«-nak.

* **Garázda hordár.** Erdész Sámuelt majdnem mindenki ismeri Váradon. Névről ugyan nem de arról igen, hogy hordár és a »Sas szállodá«-előtt szokott állani. A felesége panaszkodik a rendőrségnél, hogy tegnap este otthon véresre verte s már 28 éve türi tőle a legnagyobb durvaságokat. Kéri, hogy zsuppolják haza Galicziába.

* **Elveszett.** A László-malom tegnapi végtárgyalásán egy értékes ezüst órát vesztett el *Kelen* Béla lánczczal és egy arany *K. B.* jegyü gyürüvel. A becsületes megtaláló kéretik azt szerkesztőségünkben átadni.

* **Jubiláló direktor.** Holnap hétfőn a Valter kávéházában levő orfeumnak ünnepi előadása lesz. Ugyanis *Maurice* K. igazgató ez estén fogja ünnepelni 20 éves szinpadi müködését, mely ez alkalommal jutalomjátéka lesz. Ugyancsak ekkor fog fellépni a társulat két uj tagja is *Mr. Robinson* és *Mr. Kittel* erőmüvészek.

* **Talált sas.** Tegnapelőtt éjjel 2 rendőr a Körözs-utczán egy fiatal sast fogott el. Tulajdonosa átveheti.

*

Nagy nyereség az, ha hirtelen fellépő rosszullétéknél egy szer van kéznél, mely hivatva van a bajon segiteni. Ilyen szer, mely a legtöbb különféle esetben biztosan hat, a Vértes gyógyszerész Ferenczpálinkája. 4

Révai Mór öngyilkossága.

— Saját tudósitónktól. —

— okt. 19.

A nagyváradi társadalom egy ismert alakja, R é v a i Mór bakatell-biró öngyilkosságáról vettünk ma reggel tudomást. A társadalmi félszegséget itt nem kereshetjük okul, a tulérzékeny sziv volt az, mely e kedvelt férfiut az élettőli megválásra késztette.

Nem rég az a hir szárnyalta be a várost, hogy R é v a y ur felesége egy huszárhadnagygyal, kinek nevét kiméletből elhallgatjuk, megszökött.

E naptól kezdve lett többek állitása szerint Révai buskomor s a tulérzékeny sziven, a tulcsigázott érzelmeken nem tudott uralkodni többé. Kín volt reá nézve az élet, s önkezüleg vetett annak véget.

Tegnap egész nap nyugtalan volt, hol pedig gondolatokba merülve sétált le s fel szobájában.

Három órakor eltünt hazulról s a Körös nagyhid felőli részen a vizbe ugrott s csak reggel nyolcz órakor találták meg hulláját, az Andriska-ház előtt egy oszlopra felakadva.

A rendőrségnek azonnal hírt adtak s horoggal kihuzták a holttestet a vizből. Ekkor még nem tudták kilétét megállapitani s csak később jöttek rá, hogy nem más, mint Révai Mór bakatell-biró.

A hir az egész városban nagy feltünést keltett s találgatták az öngyilkosság okát. De az emlitett okon kivül ez ideig semmit sem sikerült felhozni s igy valószinü, hogy a sértett férfiui önérzet illetve a neje hütlensége annyira felháboritotta érzékeny szivét, hogy egyedül a halálban látott az elől menekülést.

Révai a nevezett esetig boldog családi életü egyén volt s mivel azt hitte, hogy neje ís nagyon szereti őt, hütlensége annál jobban hatott reá.

A kifogott hullát a városi boncházba szállitották, hol már tegnap felbonczolták. Ma hazaszállitják lakására, hol fel fogják állitani a ravatalt.

A rendőrség azonnal meginditotta a vizsgálatot s megjelent az öngyilkos lakásán, de tudomásunk szerint nem találtak levelet, vagy bármiféle jelt, amelylyel Révai öngyilkosságának okát tudtul adná.

Összes hivatalos aktáit átkutatták, s a rendőrség vette azokat zár alá.

Az elhunyt temetése holnap délelőtt fog megtörténni s a végzetes esetről az összes rokonságot értesitették.

Megütközéssel vettünk e hirről tudomást nemcsak, mert városunk társadalmának egy köztiszteletben s szeretetben álló tagja öngyilkosságát adta tudomásunkra, hanem azon keserü tapasztalatból kifolyólag is, hogy társadalmunk előkelő rétegében is, ez évben is előfordult öngyilkosságok számát fokozta.

Egy tiszta jellemü embert veszitettünk el benne, ki nem türte meg a piszkot saját becsületén s inkább önkezüleg vetett véget életének, semhogy azon a világ szája, a gyorsszárnyu pletyka a legkisebb csorbát is ejthetne.

Azon idő óta, amikor neje megszökött, ugy látszik, fontolgatta már az öngyilkosságot és tegnap csakugyan végrehajtotta s halála egyedül annak a lelkiismeretét terhelheti, ki szinlelt szerelemmel az egész életét megrontotta s a tulérzékeny férfiut halálba kergette.

———

Vonatok érkezési és indulási ideje

1895. október 1-től.

Érkezik:	Indul:
Budapestről **2·18, 7·08, 1·48,** 7·15, 3·42.	Budapest felé **2·14,** 8.33, **11·37,** 11·10, 2·22.
Kolozsvárról **2·19, 10·44,** 11.17, 8·00, 8·38.	Kolozsvár felé **2·20, 7·15, 2·06,** 3·58, 12·05.
Szegedről 8·30, 9·32, 5·30.	Szeged felé 4·25, **7·30,** 10·20.
Aradról 9·32.	Arad felé 4·25.
Vaskóh-Belényesről 11·05, **9·09.**	Belényes-Vaskóh felé **4·25,** 1·48.
Gyoma-Kótról 10·05, **8·00.**	Kót-Gyoma felé 6·55, 1·40.
Érmihályfalváról 8·10, **9·14**	Ermihályfalva felé 6·45, **4·35.**
Szent-László és Félix fürdőből 8·15*, 10·10, 3·37*, **6·20, 8·55, 10·54***	Szent-László és Félix fürdőbe 6·40*, 8·39, 2·05* 4·45, **7·20, 9·19***

A fekete számok az éjjeli időt jelentik.

A *-gal jelölt vonatok csak vasár- és ünnepnapokon közlekednek.

TANÜGY.

Értesités és felhivás.

Az iparos segédek s önálló iparosok részére szervezett továbbképző és szakrajztanfolyam megnyitása tárgyában.

A nagyméltóságu vallás és közoktatásügyi Ministerium segélyezéze mellett, a helybeli iparossegédek s önálló iparosok részére a folyó 1895—6-ik tanévbén tovább képző s szakrajztanfolyamok szerveztetnek. Ezen tanfolyamokon a következő tárgyak adatnak elő:

1. Épitészeti szerkezettan, kőművesek és ácsok részére, heti 7 órán. Előadó tanárok Bach Nándor épitésztanár és Gál István rajztanár.

2. Épitészeti tervezés és költségvetéstan, kőművesek és ácsok részére, heti 2 órán. Előadó Csordaesics Ferencz épitész.

3. Oszloprendek ismertetése és ábr. mértan, fa-, fém- s épitő-iparosok részére. Előadó Gál István rajztanár.

4. Épitészeti anyagtan, fa-, fém- és épitő-iparosok részére, heti 1—1 órán. Előadó dr. Tóth Mihály, polg. isk. igazgató-tanár.

5. Fa- és fémipari szakrajz, lakatosok s asztalosok részére, heti 4 órán. Rajzoktatók Kovács Ödön asztalosmester és Korompay Lajos lakatosmester.

6. Szabászati szakrajz, férfi-szabók, czipészek és csizmadiák részére, heti 2—2 órán. Rajzoktatók Nagy György szabász és Papp János czipész-mester.

7. Diszitményi rajz, különböző iparágak részére, heti 2 órán. Tanár Gál István rajztanár.

8. Diszitményi rajz, szobafestők részére, heti 3 órán. Tanár Szüts Izsó rajztanár.

9. Üzleti levelek, ok- s ügyiratok fogalmazása, külömböző iparosok részére, heti 2 órán. Előadó Máthé Géza tanár.

10. Elemi mértan-gyakorlati számtanok, különböző iparágak részére, heti 1 órán. Előadó Bach Nándor épitésztanár.

11. Mühelyi könyvvezetés, különböző iparágak részére, heti 1 órán. Előadó Bach Nándor épitésztanár.

Ezen tanfolyamon önálló mesterek és iparossegédek vehetnek részt.

A beiratásnál kijelentendő, hogy milyen tantárgyak látogatásába kiván az illető részt venni.

Tandij: az épitő-iparosok részére havonként 2 korona, egyébb iparágak részére 1 korona.

Az iparosifjusági egyletek, a kőmüves- és ácssegédek önképző-egyletének, mint az épitő ipartársulatnak tagjai tandijat nem fizetnek.

A tanfolyam végzéséről a hallgatók bizonyitványt nyernek.

A tanitás november 15-én veszi kezdetét.

Az előadások az épitő iparosok részére a nappali, a többi iparosok részére az esti órákban tartatnak.

Beiratás végett jelentkezhetni október hó 20-tól november 5-ig a szaktanfolyam igazgatóságánál (N.-Teleky-utcza, polgári iskola) kedden és pénteken 4—6-ig és vasárnap 11—12-ig.

Nagyvárad, 1895. október hó 17-én.

Szüts Izsó,
a szaktanfolyam igazgatója.

A t. iparos-mester urak ez értesités kapcsán felkéretnek segédeik figyelmét a tanfolyamon való beiratkozásra felhivni s őket a tanfolyam szorgalmas látogatására buzditani.

Az igazgatóság.

Iparіskolai beiratások.

Az ipariskola téli tanfolyamán a kőmüves, ács, cserepező és szobafestő tanulók beiratása f. évi október 22-től november hó 5-ig a Teleki-utczai polg. iskolában lévő ipariskolai igazgatói irodában a hivatalos órák alatt minden kedden és pénteken d. u. 4—6-ig eszközöltetik. *A tandij 2 frt 09 kr. mely a beiratáskor fizetendő.*

Felhivatnak ugy a tanoncztartó t. épitő-iparosok, mint a tanulók szülei, hogy a téli tanfolyamra kötelezett növendékeket jelzett időben annyival inkább beirassák, mert annak elmulasztása esetén az ipartörvény megfelelő §-a értelmében 20—200 frtig terjedhető pénzbirsággal büntettetnek.

A téli tanfolyamon az előadások november 1-én veszik kezdetüket.

Nagyváradon 1895. október hó 15-én.

Az ipariskolai igazgatóság.

Figyelmeztetés.

Az ipariskola téli tanfolyamán a kőmüves, ács, csrepező és szobafestő tanulók beiratására október hó 22-töl november hó 5-ig terjedő időtartam lett az ipariskolai igazgatóság által kitűzve, ennek folytán felkérem és figyelmeztetem az épitő iparral foglalkozó iparos polgártársakat, hogy a felhivás értelmében tanulóikat a jelzett idö alatt az iskolába mulhatatlanul bejelentsék, mert különben az 1884. évi XVII, t. cz. 157. §-ában megállapitott 20 frttól 200 frtig terjedő pénzbirságolásnak teszik ki magokat.

Nagyváradon, 1895. évi október 18.

Bertsey György,
ipartestületi elnök.

EGYLET.

Értesités.

A polgári lövészegylet által a mai napra kitüzött *zárlövészet* és a *Sport-pavillon felavatási ünnepélye* a kedvezőtlen idő miatt elmarad.

Ezen elhalasztott ünnepségek megtartási napjáról, ugy a lövészegyleti tagok, valamint a társasvacsorára aláirottak, annak idejében ismételten értesittetni fognak.

Nagyvárad, 1895. október 20.

Megbizásból: *Jankovics János,*
jegyző.

IRODALOM.

Kérelem.

Ismételten felkérem mindazon mélyen tisztelt előfizetőimet, kik „*Vándor uton*“ cz. verskötetemre aláirni, vagy gyüjteni kegyesek voltak, sziveskedjenek az előfizetési pénzeket 1895. november hó 1-ig Aradra, a szinházhoz czimezve beküldeni, miután a sajtó alatt levő verskötetemet, karácsonyra pontosan óhajtom szétküldeni.

Mély tisztelettel

Tompa Kálmán,
az arad-nagyváradi szintársulat tagja.

A közönség köréből.

Felhivàs az iparos polgárokhoz!

A kereskedelmi és ipar kamarai beltagok 5 évre terjedt megbizása lejárván az ujbóli megalakulásra a választás a mai napon fog a Fekete sasban megtartatni.

Midőn az ipartestület elöljársága biztos tudomást szerzett az uj választás idejéről, kötelességéből kifolyólag a választás sikerének biztositása czéljából az előmunkálatok megtétele végett, kebeléből egy szervező bizottságot küldött ki.

Ezen bizottség ösmerve a kamara beltagjainak fontos hivatását különösen az iparügyeket érdeklőleg mindent megtett arra nézve, hogy az uj kamara e valasztáson oly tagokat nyerjen, kik fontos hivatások teljesitésére kellő szabad idővel rendelkezve, elég akaraterő és megfelelő szakképzettséggel birnak.

A kiküldött bizottság főfeladata volt, hogy a tagjelölésnél az összes iparos polgárság igényeinek megfelelve annak megelégedését is kinyerje, ugyanazért ha tekintetbe kellett venni az 1500 kisiparoson kivül a kevés számu, de e fontos hivatásra szakértelem és befolyással biró gyárosok és nagyiparosokat, úgy a nagyszámu engedélyhez kötött iparosok érdekeit is, hogy a majdnem 2000 szavazattal biró iparosoból a 24 kamarai beltagot kijelölhesse.

Ezen jelölés ugy a kiküldött bizottság, mint a nagyszámban meghivott iparoaok hozzájárulásával elfogadtatott, ezen névsor megválasztása az általános iparos érdekekből azért volna kivánatos, mert a kijelölt férfiakban megvannak mindazon jó tulajdonságok, hogy állásukat hivatásszerüleg betölthetik.

A 24 ujonnan választandó kamarai beltagok felerészben már a lefolyt 5 évben is tagjai voltak a kamarának, a másik felerésze pedig az iparos közügyekben bőtapasztalattal birók közül valók.

A szavazásra nézve ugy az ipartestület tisztelt tagjait, valamint az engedélyhez kötött iparos polgárokat van szerencsém értesiteni arról, hogy szavazati joggal birnak mindazok, kik 3 évvel ezelőtt iparengedélyt nyertek.

Ennélfogva az iparos közérdekek kivánatossá teszik, hogy minden szavazattal biró iparos polgár — legszebb polgári kötelesség teljesitése tudatában — szavazatát a már kézbesitett szavazati lappal adja le, hogy igy az összes iparosság óhaja és akaratának megvalósulása fényes sikerrel igazoltassék. A megválasztandók névsora: Daday József, Mészáros József, Hann László, Rimanóczy Kálmán, Müller Salamon, Rendes Vilmos, Mihálovics János, Bertsey György, Weisz Károly, Gyagyovszky M. Viktor, Óváry Lajos, Hilinger Lipót, Milibák József, Gyöngyösy Gyula, Rozslay Géza, Aufricht Mór, Weisz Gábor, Andriska Károly, Voszka Ferencz, Czeglédy Sándor, Fekete László, Ujváry Vilmos, Dévald Mihály és ifj. Moskovits Mór.

Nagyvárad, 1895. október 19.

Tisztelettel
Bertsey György.

REGENY-CSARNOK.

A csikárma.

(Nőrablás.) 15

Irta: **May Károly.**

Forditotta: **Nix.**

(Folytatás.)

— Ez itten Izla ben Maflei sztambuli nagykereskedő és ez itt Kara ben Madzsarli effendi az én jó barátom, akit szeretek.

— Legyetek üdvözölve! Telepedjetek le! mondá az ifju.

Arczán látszott a kiváncsiság; mert bizonynyára érezte, hogy a kapitány nem ok nélkül vezetett hozzá.

— Nem tennél nekem egy kis szivességet Izla ben Mafley! — kérdé az öreg.

— Igen szivesen csak mondd meg, mit tegyek?

— Beszéld el a férfiunak a történetet melyet az imént nekem elmondtál.

Az ifju arczától csodálkozás és neheztelés tükröződött le.

— Haszán el Reiszám! — mondá — te titok tartást igértél nekem és ime már kifecsegted titkomat!

— Kérdezd meg barátomtól, hogy szólottam e csak egy szót is!?

— Akkor miért hozod fel őt hozzám és miért követeled, hogy neki is elmondjam?

— Mert meg kértél, hogy útközben mindenütt a hol kifogok kötni tartsam nyitva szemeimet és fülemet, hogy esetleg nyomára jöhessek annak, a mit te elveszitettél. Ime már kinyitottam füleimet és itt hozzom e férfiút, aki talán fölvilágositást adhat neked.

Izla egy ugrással előttem termett.

— Igaz, hogy te tudsz valamit?

— Barátom, Haszszán egy szót sem szólott erről; igy azután nem tudhatom, hogy miről adják fölvilágositást. Előbb te beszélj!

— Effendi, ha meg tudod nekem modani azt, amit oly nagyon szeretnék tudni, akkor jobban megjutalmazlak, mint akármelyik basa!

— Nem kérek jutalmat; csak beszélj.

— Egy Szenicza nevü lányt keresek.

— És én ismerek egy asszonyt, ki igy nevezi magát.

— Hol, effendi? Mondd gyorsan, hol van ő?

— Előbb ird le a leánynak a kinézését.

— Mindenekelőtt szép, mint a rózsa és remek, mint a hajnalhasadás; illatos, mint a rezeda virág, a hangja olyan, mint a hurik éneke. Ajkairól a jóság igéi hangzanak, szemei —

Karomnak egy mozdulatával megállitottam ezt a szóáradatot.

— Izla ben Maflei — mondám neki — nem ilyen leirást kértem tőled Szeniczáról. Ne a szerelmesek nyelvén beszélj, hanem az értelemnek szavával! Mikor veszitetted el őt?

— Két hóval ezelőtt.

— Nem volt nála valami ismertető jel? Valami ékszer, aranyláncz, vagy gyürü — —?

— De igen egy szép gyürüt adtam neki, melynek karikája olyan vékony volt, mint a papir, de egy gyönyörü drága-gyöngy ékesitette.

— Ezt a gyürüt láttam.

— Hol, effendi? Esedezem, mondd meg hol és mikor?

— Ma, néhány órával ezelőtt.

— Hol?

— Egy órányi távolságban.

A fiatal ember letérdelt elém és két kezét a vállamra tette.

— Igaz ez ó uram? — Nem tévedsz?

— Igaz. Nem tévedek.

— Akkor jöjj, menjünk hozzá azonnal!

— Az nem lehet.

— Miért ne lehetne? Ennek meg kell történni. Ha hozzá vezetsz, adok neked 1000 piasztert; adok két, háromezret! — —

— Ha százezret adnál, akkor sem vezethetlek ma hozzá!

— Tehát mikor? Holnap? — korán reggel?

— Vedd föl a pipádat, gyujts rá és üljle! — Aki nagyon gyorsan cselekszik; az rendesen elkésik. Előbb beszéljük meg a dolgot!

— Effendi, nem vagyok képes várni. Reszket a lelkem a felindulástól!

— Gyujts rá!

— Nincs időm; azonnal el kell men — —

— Jól van! Ha nincs időd a higgadt tanácskozásra, akkor én elmegyek.

— Maradj uram! Mindent megteszek, amit kivánsz.

Ezzel ismét leült a helyére és a szenes csészéből kivett parázszsal rágyujtott a pipára.

— Most tehát beszélj; hallgatlak!

— Ma egy gazdag egyiptomi úr küldött hozzám, hogy gyógyitanám meg beteg feleségét.

— Feleségét? — — tehát már felesége?

— Legalább igy izente nekem.

— Ki ez az egyiptomi?

— Ibrahim Mámurnak nevezi magát és a folyon fölfelé lakik egy magányos, düledező házban, a folyó partján.

— Fehér fallal van körülvéve?

— Igen.

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Anyakönyvi felügyelők a közigazgatási bizottságban.

Budapest, okt. 19. (Saj. tud. táv.) Igen érdekes intézkedést óhajt a belügyminiszter az állami anyakönyvi felügyelőkre vonatkozólag életbe léptetni, a törvény értelmében az anyakönyvi hivatalok szervezetére és személyes ügyeire nézve a közigazgatási bizottságok vannak hivatva a minisztériumnak javaslatokat előterjeszteni. Másrészt azonban az anyakönyvl kerületi felügyelők ismerik legjobban a viszonyokat és igy ők volnának legalkalmasabbak arra, hogy az előterjesztéseket megtegyék.

Mindkét fórum meghallgatása azonban oly hosszadalmassá tenné az eljárást, hogy a miniszter azt a közvetitő intézkedést

kivánja életbeléptetni, hogy a közigazgatási ülésekre, melyekben anyakönyvi ügyek tárgyaltatnak, az anyakönyvi felügyelők hivassanak meg és véleményük ott meghallgattassék. A miniszter ezt a módozatot találja legczélszerübbnek, mivel a közigazgatás rendezése küszöbén nem akar egy törvényjavaslattal a Ház elé lépni, melyben az anyakönyvi kerület felügyelőinek a közigazgatási bizottságok tagjaiul való kinevezése kimondatnék.

Badeni Budapesten.

Budapest, okt. 19. (Saj. tud. táv.) Badeni gróf osztrák miniszterelnök Fraydeneg levag, miniszteri tanácsos kíséretében reggel 7 óra 45 perczkor Budapestre érkezett és az »Angol királynő«-be szállt. A minszterelnök a mai nap folyamán látogatást tett a magyar miniszterelnöknél, miniszteréknél és egyéb méltóságoknál. Badeni gróf a reggeli órákat arra használia fel, hogy megszemlélje az uj osztrák delegácsionális palota akadémia-utczai épitkezését.

A zágrábi botrány a képviselőházban.

Budapest, okt. 19. (Saj. tud. távir.) A zágrábi botrányok ügyében az ellenzéki pártok nem fognak megelégedni egy egyszerü interpelláczióval, a melyet a kormány semmit mondó igérgetésekkel intézhet el, hanem az egész esetet behatóbb diskusszió tárgyává teszik.

Ugy látszik, hogy napirend előtti felszólalás fog történni a magyar zászlón esett durva merénylet tárgyában s minden egyes párt kebeléből hozzá fognak szólni ehhez a kérdéshez, ugy, hogy igen valószinü az, hogy néhány napig el fog tartani a vita.

Miután azonban a napirend előtti kérdésekben a házszabályok értelmében határozat nem hozható, a pártok bizonyára intézkednek, hogy oly formában is felvettessék a kérdés, melyben határozatot is lehet hozni.

A konstantinápolyi lázadás.

Konstantinàpoly, okt. 19. (S. t. táv.) A nagykövetek által legutóbbi értekezletükön elhatározott és azóta foganatba vett kollektiv lépés, mely az örmény pátriárkánál tettek, abban állott, hogy sürgősen megkérték őt, müködjék közre, hogy örmény részről ne történjék semmi, a mi a lakosságot felizgathatná és nyugtalanithatná és ezáltal sulyos következményeket vonhatna maga után és a nagykövetek közbenjárásának eredményét koczkáztatná.

Megbukott a népszava.

Budapest, okt. 19. (Saját tud. táv.) A f. évi május hó elseje óta »Népszava«, szeptember hó közepe óta azonban »Uj Népszava« czim alatt Budapesten megjelent szocziáldemokrata napilapnak utolsó száma holnap, vasárnap fog megjelenni. A 10 forintos részvények kikocsájtása után beszerzett részvénytőke elfogyott, a lap intézői közt viszálykodások támadtak és Silberberget, aki főszerkesztő és vezérigazgató volt, a lapbizottság elmozditotta állásától. Ő azonban, a ki a polgármesteri hivatalnál, mint a »Népszava« tulajdonosa és kisdója volt bejelentve, nem akarta a voltozást bejelenteni, hanem kinyilatkoztatta, hogy a lap az övé és ezentul hetenkint kétszer jelentette meg. Ezért keletkezett az »Uj Népszava«, mely azonban szintén nem bizonyult életképesnek.

Közgazdaság.

Az egyenes adók reformja.

A magyar közgazdasági társaság állami pénzügyi szakosztályának érdekes felolvlvasó ülése volt a napokban.

Pólya Jakab tartott előadást *az egyenes adók reformjáról*. Felolvasó rámutatott arra, hogy nemrég mult 26 éve, hogy gróf Lónyai Menyhért, az első magyar adóügyi szakértekezletet megnyitotta, a mikor is az arányos adózás miként való eszközlésére nézve kért az értekezlettől tanácsot.

Ezután ismertette az egyenes adók tárgyalására kiküldött szakbizottságok véleményeit és kifejtette, hogy az albizottságok nyilatkozatai elárulják, hogy az egyenes adók rendszere távolról sem valósithatja meg az arányosságot, hogy a fennálló adórendszerben az adók tulnyomó része névleg magas, tényleg azonban terhök egészen határozatlan.

Az adóknak a teherviselési képesség arányában való megosztását csakis személyes adóval lehet közölni. Egyenes adóinkat el kellene törölni és helyettesiteni a személyes adóval. Ily gyökeres reform azonban lehetetlen, mert ez idő szerint a személyes adó két alapfeltételét: az önbevallást és vallomások ellenőrzését kellő hatálylyal nem lehetne életbe léptetni. A bevallásokat illetőleg nem csak a rosszhiszeműséget, hanem a tudatlanságot is kell nézni. Az ellenőrzéshez hiányoznak a megfelelő szakerők és a pénzügyi közegek nem támaszkodhatnak a közigazgatásra.

Ezekhez a nehézségekhez járul még, hogy az egyenes adóknak jelenlegi bevételeit nem szabad koczkáztatni, és hogy nem ismerjük még csak megközelitőleg sem a nemzet jövedelmét és ennek a jövedelemnek a nemzet tagjai közt való megosztását és éppen azért nem is vagyunk abban a helyzetben, hogy teljesen biztos adókulcsot állapitsunk meg.

Jelenleg nem is igen szólhatunk arról, hogy a teherviselési képességgel arányban álló egyenes adórendszert létesitsünk, hanem csakis arról beszélhetünk, hogy ezt a nagy czélt igyekezzünk minél jobban és hatályosabban megközeliteni. Szükséges, hogy a jövedelmi, helyesebben személyes adó a reformnak sarkpontjává tétessék és ez lehetséges, különösen abban az esetben, ha az emlékiratban kifejtett állampénzügyi programm megállhat. Ezt illetőleg felolvasónak kételyei vannak, de Wekerle szaktekintély, abban a kijelentésében tehát, hogy az egyenes adókat 97·5 millióval lehetne konzignálni, megnyugszik.

A mi azonban a tervezett adóreform pénzügyi eredményeire vonatkozó számitásokat illeti, ezek határozottan tévesek, mert téves az alap, a melyen nyugszanak.

Előadó a reform feladatának tekinti, hogy az általános jövedelmi pótadót helyettesitsék a személyes adóval, a többi adónemek pedig egyelőre változatlanul tartassanak fenn, kivéve a III. oszt. kereseti adót, mely teljesen a minimumokra alapittatnék, melyeket azonban szabatosabban kellene megállapitani. A személyes adó fejlődésével a mai adókat, mint állami adókat fokozatosan eltörülni, illetőleg százalékukat mérsékelni kellene.

Az előadást a hallgatóság élénk tetszéssel fogadta.

A budapesti termény-tőzsde forgalma

1895. október 18.

Budapest, október 18. I. Készáruüzlet. Buzát ma mérsékelten kináltak, a vételkedv korlátolt volt és szilárd irányzat mellett 25.000 q. hazai buza kelt el 2½krral olcsó árakon vásároltak.

Tiszavidéki 200 q. 82.5 k. 6.80 frton.
Idegen buza oláh 1400 q. 79 k. 6 frton.
Rozs irányzata szilárd, ára 6.00—6.10 Budapesten.
Tengeri és árpa irányzata nyugodt és csekély forgalmu
Zab irányzata szilárd. Elkelt 100 q. 6 frton.

II. Határidőüzlet. Amerikában a készletek apadóban vannak, a miért 1 centes árjavulást jelentett, minek folytán nálunk is emelkedtek az árak néhány krral. Különösen szilárd volt a rozs, melynek ára vételek folytán 2—3 krral javultak.

Előfordult kötések: buza őszre 6.46—6.49 frt, rozs őszre 5.91—5.97 frt, tengeri 1896. máj.—juniusra 4.53—4.56 frton, zab őszre 5.74—5.75 frt, káposzta-repcze szeptemberre 11.——11·10 forinton.

Zárlatkor maradtak: buza őszre 6.48—6.50 frt, buza tavaszra 6.84—6.85 frt, rozs őszre 5.96—5.98 frt. rozs tavaszra 6.18—6.20 frt, tengeri októberre—novemberre 5.58—5.60 frt, tengeri 1896. május—juniusra 4.54—4.56 frt, zab őszre 5.74—5.75 frt, zab tavaszra 5.92—5.94 frt, káposztarepcze szeptemberre 9.50—9.55 frt, káposztarepcze augusztus—szeptemberre 10.05—11.10 frt.

Sertés-üzlet.

Kőbánya, okt. 18. Készlet: 18.794 drb. Urasági öreg nehéz I. rendü: 56—57 kr.; közép: 54—57— kr.; Fiatal nehéz: 54—55 kr.; Fiatal közép 54—55 kr.; Fiatal könnyü 00—00 kr; Szerbiai nehéz 53—54 kr.; közép 53—54 kr; könnyü 00 -00 kr.

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1895. október 19-én.

Magyar aranyjáradék 4%	120.50
Magyar koronajáradék	99.20
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4½%	124.25
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2½%	101.—
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	121.25
Magyar földtehermentesitési kötvény 4%	97.75
Italmérési jog megváltási kötvény	100.75
Horvát-szlavon földtehermentesitési kötvény	97.75
Magyar nyeremény sorsjegy-kölcsön	161.50
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy kölcsön	145.—
Osztrák járadék papirban	100.50
Osztrák járadék ezüstben	100.75
Osztrák járadék aranyban	121.50
Osztrák korona járadék	101.25
1860. osztr. államsorsjegyek	152.—
Osztrák-magyar bankrészvény	1000.55
Magyar hitelbank részvény	483.25
Osztrák hitelintézet részvény	398.75
Osztrák-magyar államvasuti részvény	396.—
20 frankos arany (Napoleond'or)	954.—
Német birodalmi márka	58.80
London vista	120.05
Paris vista	47.55
20 márkás arany	11.76

„Hungária-kávé“ százezrek által elismert legjobb tápszer, mely az ázsiai szemes kávét pótolja. A »Hungária-kávé« minden háztartásra nézve napi használatul a legmelegebben ajánltatik, mert ugy felnőttek, mint gyermekeknél a **gyomorból és belekből a nyákot és minden az emésztést akadályozó anyagokat eltávolit, a gyomrot és vért tisztitja. A jó étvágyakat elősegiti, tápiál és erősit.** Mint háziszer kitünő sikerrel használtatik: étvágyhiány, gyomor- és bélhurut, gyomor- és fejgörcs, gyomortól eredő fejfájás, vérszegénység, álmatlanság ellen; enyhülést eredményez aranyér-, ideg-, szív- és tüdőbajoknál. Igen jó hatást gyakorol **rhachitikus gyermekeknél és ezek tartós bélhurutjánál. Sulyos betegségek után** megfogyottak és olyanoknál, kik ideg- és hystericus bántalmak miatt ázsiai kávéval nem élhetnek, a »Hungária-kávé« rendkivül erősitőnek és táplálónak bizonyult, sőt a betegségek tartama alatt ezen kávé az ***egyetlen,*** mely a nélkül, hogy izgatólag hatna, kellemes zamata s jó ize által **a beteget felüditi.**

1 kiló ára 1 forint 20 kr. Megrendelhető postán **utánvéttel,** vagy a pénz előleges beküldése mellett

Szalády Antal gyárosnál

(246) 9—10 ***Budapest, VI., Andrássy-ut 86/T.***

Nagyváradon: Janky Antal, Kádár és **Kiss, Tóth Zsigmond, Wurst József, Mezey János** és **ifj. Popper József** uraknál.

Eladó
35,000 drb.
sima szőllő zöld oltvány,

melyek szépen és tökéletesen beérettek.

1000 darab fehér **mézes** vagy **sárga Margit** (Hönigl) . . . . . 60 frt

1000 darab **Oporto** . . . . . 60 frt

Ezen árak csomagolva s Nagyváradra szállitva értetnek.

A megrendelésnél kéretik az összegnek 50% beküldése, a többi pedig utánvéttel fizetendő. Megrendelések Nagyváradon **N. Justh Sándor** urnál is eszközölhető, ki által már a mult évben **16,000 oltványt** rendelt több nagyváradi szőllős gazda.

Just ur szivesen szolgál felvilágositással, mert telepünket ismeri.

Tisztelettel

Heininger Antal és József,

2—3 Nagy-Maroson (Hontm.)

Védjegy.

FERENCZ-
Pálinka (Sósborszesz),

(216) 4—26

VÉRTES
gyógysz.-féle
használatban a leghatásosabb.

Ára egy üvegnek 1 és 2 korona.

Kaphatók gyógytárakban, drogueriákban és fűszerkereskedésekben. — Egyedüli főraktár Nagyvárad és vidéke részére **ifj. Weisz Bernát** urnál.

Raktárak Nagyváradon: Janky Antal, Kádár és Kiss, Wurst József, Wachsmann Albert, ifj. Popper József és **Mertz Nándor** uraknál, valamint **Nyiry György** ur gyógyszertárában, a hol azon kivül kaphatók a »SAS« gyógyszertár világhirü gyógyszerei, u. m.: dr. Heuffel-féle *gyomoressentzia*; dr. Heuffel-féle *vértisztitó labdacsok*; *Injectio* és *Capsules veget.*; *Antibetin*; *Sassaparilla kivonat*; Herkules-fürdői *köszvényszesz* stb. A hol nincsen raktáron, megrendelhető egyenesen a készitőtől: **VÉRTES LAJOS „Sas" gyógyszertárában, Lugos 2/a sz.**

PSERHOFER R.-féle

GYÓGYSZERTÁR

BÉCSBEN, I. KER., SINGERSTRASSE 15. SZ. A.

„zum goldenen Reichsapfel".

Vértisztitó labdacsok, ezelőtt **átalános labdacsok** neve alatt; ez utóbbi nevet teljes joggal megérdemlik, mivel csakugyan alig létezik betegség, melyben ezen labdacsok csodás hatásukat ezerszeresen be nem bizonyitották volna. Évtizedek óta ezen labdacsok átalános elterjedésnek örvendenek és alig van család, melyben ezen kitünő háziszerből készlet nem volna található.

Számtalan orvos által ezen labdacsok háziszerül ajánltatnak és ajánltattak mindeu oly bajoknál, melyek a rossz emésztésből és székrekedésből erednek: mint epe-zavarok, májbajok, kólika, vértolulások, aranyér, béltétlenség s hasonló betegségeknél. Vértisztitó tulajdonságuknál fogva kitünő hatással vannak vérszegénység s abból eredő bajoknál is: igy sápkórnál, idegességből származó fejfájásoknál stb. Ezen vértisztitó labdacsok olyan könnyen hatnak, hogy a legcsekélyebb fájdalmakat sem okozzák és ennek folytán még a leggyengébb egyének, de még gyermekek által is minden aggodalom nélkül bevehetők.

A számtalan hálairatból, melyet e labdacsok fogyasztói a legkülönbözőbb és legnehezebb betegségek után egészségük visszanyerése folytán hozzánk intéztek ezen helyen csakis nehányat emlitünk azon megjegyzéssel, hogy mindenki, a ki ezen labdacsokat egyszer használa, meg vagyok győződve, hogy azokat tovább fogja ajánlani.

Schlierback, 1888. október 22-én.

Tekintetes Ur!

Alulirt kéri, hogy felette hasznos és kitünő vértisztitó labdacsaiból ismét 4 csomagot küldeni szíveskedjék. Neureiter Ignácz, orvos.

Hrasche, Flödnik mellett, 1887. szept. 12-én.

Tekintetes Ur!

Isten akarata volt, hogy az Ön labdacsai kezeim közé kerültek, melyeknek hatását ezennel megirom: Én gyermekágyban meghültem oly annyira, hogy semmi munkát sem voltam többé képes végezni és bizonyára már a holtak közt volnék, ha az Ön csodálatra méltó labdacsai engem nem mentettek volna meg. Az Isten áldja meg Önt ezért ezerszer. Nagy bizalmam van, hogy ezen labdacsok engem is tökéletesen ki fognak gyógyitani, a mint már másoknak is egészségük visszanyerésére segitségül szolgáltak. Knific Teréz.

Bécs-Ujhely, 1887. november 9-én.

Mélyen tisztelt Ur!

A legforróbb köszénetemet mondom ezennel, Önnek 60 éves nagynéném nevében. Az illető 5 éven át szenvedett gyomorhurutban és vizkórságban, már életét is megunta, melyről egyébként lé is mondott, midőn véletlenül egy dobozt kapott az Ön kitünő vértisztitó labdacsaiból s azoknak állandó használata folytan tökéletesen kigyógyult. Legfőbb tisztelettel Weinzettel Josefa.

Eichengraberamt, Gföhl mellett, 1889. márczius 27-én.

Tekintetes Ur!

Atulirott ismételten kér 4 csomagot az Ön valóban hasznos és kitünő labdacsaiból. El nem mulaszthatom legnagyobb elismerésemet kifejezni ezen labdacsok értéke felett és azok, a hol csak alkalmam nyilik, a szenvedőknek legmelegebben fogom ajánlani. Ezen hálairatom tetszés szerinti használatára Önt ezennel felhatalmazom. Teljes tisztelettel Hahn Ignácz.

T, Ur! Gotschdorf, Kolbach mellett, Szilézia, 1886, okt. 8-án.

Felkérem, miszerint az Ön vértisztitó labdacsaiból egy csomagot 6 dobozzal küldeni sziveskedjék. Csakis az ön csodálatos labdacsainak köszönhetem, hogy egy gyomorbajból, mely engem öt éven át gyötört, megszabadultam. Ezen labdacsok nállam sohasem fognak kifogyni, s midőn legforróbb köszönetemet kifejezem, — vagyok tisztelettel Zwickl Anna.

Ezen vértisztitó labdacsok csakis a **Pserhoffer J.-féle az arany birodalmi almához" czimzett gyógyszertárában. Bécsben I., Singerstrasse 15. sz. a.** készittetnek valódi minőségben, s egy 15 szem labdacsot tartalmazó doboz ára 21 kr. Egy csomag, melyben 6 doboz tartalmaztatik, 1 frt 05 krba kerül; bérmentetlen utánvételi küldésnél 1 frt 10 kr. Egy csomagnál kevesebb nem küldetik el.

Az összeg előbbeni beküldésénél (mi legjobban postautalvánnyal eszközöltetik) bérmentes küldéssel együtt; 1 csomag 1 frt 15 kr., 2 csomag 2 frt 30 kr., 3 csomag 3 frt 40 kr., 4 csomag 4 frt 40 kr., 5 csomag 5 frt 20 kr. és 10 csomag 9 frt 20 krba kerül.

NB. Nagy elterjedettségük következtében ezen labdacsok a legkülönfélébb nevek és alakok alatt utánoztatnak; ennek következtében kéretik **csakis** Pserhofer J.-féle vértisztitó labdacsokat kövteleni és csakis azok tekinthetők valódiaknak, melyeknek használati utasitása a Pserhofer J. névaláirással fekete szinben és minden egyes doboz fedele ugyanazon aláirással vörös szinben van ellátva.

Amerikai köszvénykenőcs, gyors és biztos hatásu, legjobb szer, minden köszvényes és csuzos bajok, u, m.: gerincz-agy-bántalom, tagszaggatás, ischias, migraine, ideges fogfájás, fülszuggatás stb. stb. ellen.

Tannochinin hajkenőcs **Pserhofer J,-től.** Évek hosszu sora óta valamennyi hajnövesztő szer között orvosok által a legjobbnak elismerve. Egy elegánsan kiállitott nagy szelenczével 2 forint.

Átalános tapasz **Steudel tanártól.** Ütés és szurás által okozott sebeknél, mérges daganatoknál, ujjkukacz, sebes- vagy gyuladt-mell, vagy más ily bajoknál, mint kitünő szer lőn kipróbálva 1 tégely 50 kr. Bérmentve 75 kr.

Fagybalzsam **Pserhofer J.-től.** Sok év óta a fagyos tagokra és minden idült sebre, mint legbiztosabb szer elismerve. 1 kocsöggel 40 kr. Bérmentve 65 kr.

Utifünedv, egy átalánosan ismert kitünő házi-szer, hurut, rekedtség, görcsös köhögés stb. ellen. 1 üvegecske ára 50 krajczár. 2 üveg bérmentve 1 forint 50 krajczár.

Élet-esszenczia (prágai csöppek), megrontott gyomor, rossz emésztés, és mindennemü altesti bajok ellen kitünő házi szer. 1 üvegcsével 22 kr., 12 üveg 2 frt.

Átalános tisztitó-só **Bulrich A. W.-től.** Kitünő házi szer a rossz emésztés minden következményei u. m.: főfájás, szédülés, gyomorgörcs, gyomorhév, aranyér, dugulás stb. ellen 1 csomag ára 1 frt.

Angol csodabalzsam, 1 üveg 50 krajczár, egy kis üveg 12 krajczár.

Por a lábizadás ellen. Ezen por megszünteti a lábizadást s az által képződő kellemetlen szagot, épen tartja a lábbelit és mint ártalmatlan szer van kipróbálva. Egy dobozzal 50 kr. Bérmentve 75 kr.

Golyva-balzsam, kitünő szer, golyva ellen. 1 üveg 40 krajczár, bérmentes küldéssel 65 krajczár.

Ezen itt felsorolt készitményeken kivül az osztrák lapokban hirdetett összes bel- és külföldi gyógszerészeti különlegességek raktáron vannak, és a készletben netán nem levők gyorsan és olcsón megszereztetnek. — Postai megrendelések a leggyorsabban eszközöltetnek, ha a pénz előre beküldetik; nagyobb megrendelések utánvéttel küldetnek. — Bérmentve csakis oly esetben történik a küldés, ha az összeg előre beérkezik, mely esetben a posta költségek sokkal mérsékeltebbek.

(273) 1—12

CARLSBADI CZIPŐK!

Vizmentes BAGARIA csizmák!

Az **őszi** és **téli** évadhoz ajánlja

NÁDOR L. és TÁRSA

Zöldfa-utcza, dr. Munk-féle Bazár-épületben

a legujabb KALAPOKAT.

Legnagyobb czipő-raktár

és legolcsóbb bevásárlási forrás!

Fehér és szines *férfi* és *fiu ingek, gallér* és *kézelők* a legjobb minőségben. ***Nyakkendők,*** valódi ***prágai kesztyük, pénz-*** és ***szivartárczák, esőernyők, séta botok.*** franczia és angol ***illatszerek,*** valódi ***email ing-*** és ***kézelő gombok, nyakkendő tük*** stb.

(239) 8—10 **Kalap különlegességek**

valódi angol, olasz és Pless kalapok főraktára.

Vidéki megrendelések pontosan eszközöltetnek!

Valódi Jäger alsóik és hajasingek!

(Haj-Regulator) egyedüli szer ősz haj természetes szin visszanyerésére!

SOUKENIK JÁNOS

SZEGEDEN. **ORGONA-ÉPITŐ** SZEGEDEN.

Lakása:
Belváros, Boldogasszony sugár-ut 25.

Gyára:
Belváros, Boldogasszony sugár-ut 25.

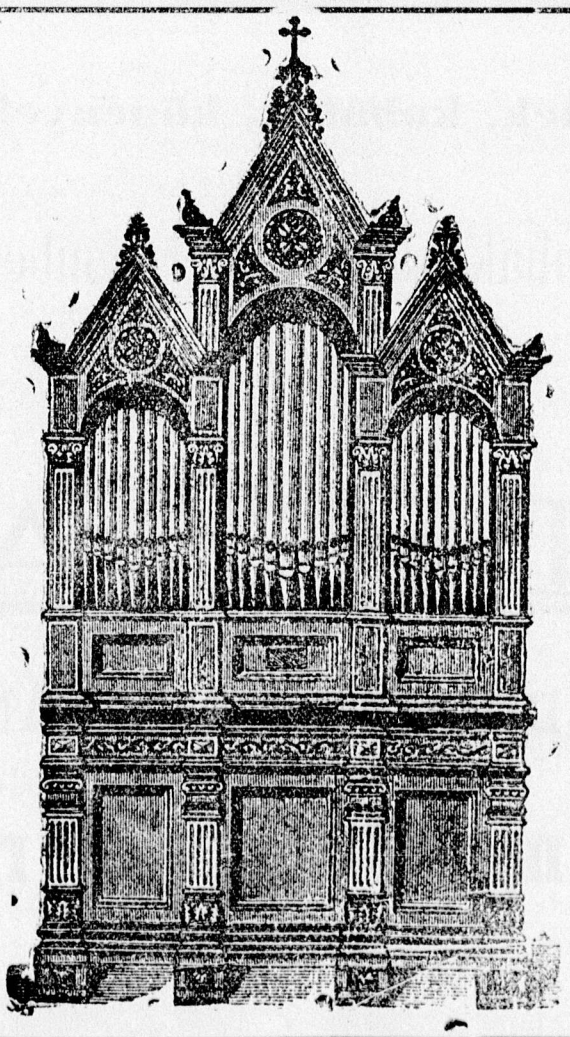

Van szerencsém becses tudomására hozni ugy a Főtisztelendő Lelkész uraknak, mint az egyházi Előljáróságoknak és a nagyérdemü kösönségnek, hogy a legujabb igények szerint berendezett gyár-telepemet Aradról a magyar alföld metropoliszába

(228) 7—20 **Szegedre**

helyeztem át, melynek környékén ez idő szerint **gyáramon kivül más hason rendeltetésü ipartelep nem létezik,** hogy igy a magyar közönség igényeit annál sikeresebben kielégithessem.

Miután a legjelesebb hazai és külföldi gyárakban az orgona-épités titkait minden irányban elsajátitottam, képes vagyok e téren a legválasztékosabb igényeket is kielégiteni. Minélfogva elvállalok **UJ ORGONAK ÉPITESÉT** bárminő alakban és nagyságban jutányos árak mellett a legujabb és legpraktikusabb rendszer szerint. Ugyszinte **régi orgonák átépitését** és **javitását jótállás mellett.** Továbbá **orgonák** és **zongorák hangolását, évi gondozását** és **jó karban tartását,** valamint harmoniumok előállitását stb.

Uj harmoniumokat kellemes, erőteljes hanggal és tartós szerkezettel 75 frttól kezdve számitok.

Elvállalok végre **templomi berendezéseket,** ugy mint **oltárok, szószékek, gyóntató-székek, keresztelő kutak** és **padok** stb. készitését a legjutányosabb árak mellett művészi kivitelben,

Rajzok és ***költségvetések készitéséért dijat nem számitok.***

Mindennemü megreudelést gyorsan, pontosan és lelkiismeretesen teljesitek

Mély tisztelettel

Soukenik János.

Szőnyegek és függönyök gyári raktára.

UJDONSÁGOK

az 1895-iki őszi és téli idényre.

Bel- és külföldi

női ruhaszövetek

a legegyszerübbtől a legfinomabb minőségig.

MOST ÉRKEZETT:

Női

cönfectió-ujdonság

u. m. jaquetek, kabátok, köpenyek, capes stb.

A legizlésesebb női ruhák saját műtermemben elsőrangu erők által készittetnek el.

SZANDICZ ADOLF

DIVATÁRU-HÁZÁBAN

(251) 6—6

Nagyváradon, Bémer-tér, Lévay-ház.

Női ruhaszövet-minták kivánatra bérmentve.

Szőnyegek és függönyök gyári raktára.

Szent László-nyomda-részvénytársaság Nagyváradon.